

№ 79 (19844) 2011-рэ илъэс

ГЪУБДЖ МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 26-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Адыгэ Республикэм и Официальнэ лІыкІоу Урысые Федерацием и Президент дэжь щы эщтым ехьыл Гагъ

Адыгэ Республикэм и Конституцие ия 78-рэ статья иподпунктэу «ф»-м диштэу унашьо сэшІы:

- 1. Полевой Валерий Валерий ыкъор Адыгэ Республикэм и Официальнэ лІыкІоу Урысые Федерацием и Президент дэжь щыІэнэу гъэнэфэ-
 - 2. ЗыкІэтхэхэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым кІуачІэ иІэ мэхъу. Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэлыльфэгъум и 25-рэ, 2011-рэ ильэс

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Адыгэ Республикэм имировой судьяхэм яІофшІэн зэхэзышэрэ ГъэІорышІапІэм ипащэ ехьылІагъ

Адыгэ Республикэм и Конституцие ия 78-рэ статья иподпунктэу «р»-м диштэу унашьо сэш**Іы:**

1. Хьакъуй Юныс Гъэзэуат ыкъор Адыгэ Республикэм имировой судьяхэм яІофшІэн зэхэзыщэрэ ГъэІорышІапІэм ипащэу гъэнэфэгъэнэу. 2. ЗыкІэтхэхэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым кІуачІэ иІэ мэхъу.

> Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан къ. Мыекъуапэ,

мэлыльфэгъум и 25-рэ, 2011-рэ ильэс

Ыгъэрэзагъэп

ГъогузекІоныр щынэгъончъэнымкІэ комиссиеу Адыгэ Республикэм щызэхащагъэм зичэзыу зэхэсыгъо мы мафэхэм иІагъ. Ар зэрищагъ АР-м и Премьер-министрэу, комиссием итхьаматэу КъумпІыл Муратэ. Автомобиль гъогоу «М4-Дон» зыфиІорэм изытет, ар щынэгъончъэным ишапхъэхэм зэрадиштэрэм, намыкі Іофыгъохэм къызэрэугъоигъэхэр атегущы агъэх.

гьогум къыхиубытэрэ Теуцожь рай- Ащ къыхэк і ык Іэ, Лъэустэнхьэблэ оным ит къуаджэу Лъэустэнхьаблэ къэгъэзэгъум дэжь гьогу зэхэкІыпІэ икъэгъэзэгъу дэжь гъогу зэхэкІы- щышІыгъэным епхыгъэ програмпІэ щыгъэпсыгъэн зэрэфаер зэкІэ- мэ (2015-рэ илъэсым нэс) зэхэгъэуми анахь шъхьа Гэр Къумп Гыл Му- цогъэныр нахь тэрэзэу ылъытагъ. ратэ къыхигъэщыгъ. Ильэсэу тыгьэр мин 35-м зэрэнэсырэр къыдэ- зэ егупшысэнхэу ащ къариГуагъ. плъытэн фае. Къэралыгъо компаронеж щыІэм Краснодар краимкІэ и ГъэІорышІапІ ары мы гъогум игъэфедэн ыкІи изэтегъэпсыхьан фэгъэзагъэр. Ау ащ ипшъэрылъхэр зэригъэцакІэрэм зэримыгъэразэхэрэр КъумпІыл Муратэ къыІуагъ. Ащ игущыІэхэм къыдырагъэштагъ муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрацие ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкІэрэ ХьэкІмамыкъо Азмэтрэ АР-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ ГИБДД-мкІэ и ГъэІорышІапІэ иинспектор шъхьа І Л Іыхэсэ Юрэрэ.

ГъэІорышІапІэм ипащэ игуадзэу Алексей Ирхиным къызэриІуагъэмнэфгъуазэхэр е нэмык тамыгъэ- унэшъо гъэнэфагъэхэри аштагъэх. хэр ащыбгъэуцунхэр непэ щыІэ

Зигугъу къэтшІыгъэ федеральнэ шэпхъэ документхэм адиштэрэп.

Ау ащ фэдэ предложением зыхэтым мы чІыпІэм къыщыхъу- КъумпІыл Муратэ дыригъэштагъэп. гъэ хъугъэ-шІагъэхэм нэбгыритІу Федеральнэ гьогур зэрэзэтегьэпсыахэк Годагъ, зыр сабый. Чэщ-зы- хьагъэр шапхъэу щы Гэхэм зэрадимафэм къыкІоцІ автотранспорт мыштэрэм къыхэкІыкІэ авариехэм мин 15 фэдиз мыщ зэрэщызэблэ- цІыфхэр зэрахэкІуадэхэрэм, ахэм кІырэр, гъэмэфэ лъэхъаным а пчъа- ныбжьык абэ зэрахэтым джыри

 НэмыкІ федеральнэ гъогухэм ниеу «Урысыем иавтомобиль гъо- нэфгъуазэхэр, тамыгъэхэр ащагъэугухэр» зыфи орэм икъутамэу Во- цух, ар мытэрэзэу зыми ылъытэрэп. Адэ сыда ащ фэдэ екІолІакІэ тиреспубликэ щыдгъэфедэн зыкІэтымыльэкІыштыр? — къыІуагь КъумпІыл Муратэ.

Ащ къыхэкТыкІэ Лъэустэнхьэблэ къэгъэзэгъум дэжь гъогу зэхэкІыпІэ псынкІэу шышІыгъэныр е нэфгъуазэ щыгъэуцугъэныр нахь тэрэзэу Премьер-министрэм ылъытагъ. Ар зэрагъэцэкІэщтым епхыгъэу комиссием хэтхэм пшъэрылъ гъэнэфагъэхэр къафигъэуцугъэх. Ащ къыдыхэлъытагъ федеральнэ гъо-ЫпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ гу агентствэм, Прокуратурэм зафэгъэзэгъэныр.

Зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэр нэкІэ, мыщ фэдэ автомагистральхэм мыкІ Іофыгъохэми ахэплъагъэх,

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

АДЫГЕИМ джыри къэрэкlox

Кушъхьэфэчъэ спортымкІэ дунэе зэнэкъокъоу «А́дыгея-тур» зыфиlорэр мэлылъфэгъум и 20 24-м Адыгэ Республикэм игъогумэ ащыкІуагъ. Командэ 20 зэнэкъокъумэ ахэлэжьагъ. Германием, Украинэм, Москва, Сыбыр, Казахстан, нэмыкІхэм яспортсменхэм ухьазырыныгъэ дэгъу къагъэлъэгъуагъ.

Зэнэкъокъум исудья шъхьа-Ізу Дариуш Годлецкэр Польшэм къикІыгъ. Ащ къызэрэти-Іуагъэу, лъэшэу къызэрещхыщтыгъэм, къызэресыщтыгъэм, жьыбгъэ чъыІэр къызэрепщэщтыгъэм къахэкІэу къушъхьэмэ якІурэ гъогухэр спортсмен--ыахкая дехны Ляенадевых мех льэкІыштыгьэми, апэрэ чІыпІэхэм яшъыпкъэу афэбэнагъэх.

Андрей Кондрашовыр зэнэкъокъум икомментатор, Анатолий Лелюк зэнэкъокъум идиректор. Зэфэхьысыжьэу ашІыгъэхэм къахагъэщыгъ командэу «Катюшэм» хэтхэм ащыщхэр чемпион хъущтхэу бэмэ зэралъытэщтыгъэр. Ау кушъхьэфэчъэ спортым кІзухэу фэхъущтыр къэшІэгъуае. Сыбыр икомандэ испортсменэу Ки-

Кушъхьэфэчъэ спортыр

рилл Синициным аужырэ мэфитІум гъэхъагъэу ышІыгъэхэм яшІуагъэкІэ апэрэ чІыпІэр къыдихи, майкэ гъожьыр фагъэшъошагъ.

Къушъхьэ гьогухэр Германием испортсмен зэкІэми анахь псынкІэу къыкІугъэх. «КъуеqoІифыє «ахыаграпи меахаш шІухьафтыныр ащ фагъэшъо-

- Апэрэ чІыпІэр къыдэсхынэу сыгугъэщтыгъэп, — къыти Гуагъ Кирилл Синициным. — СэгушІо майкэ гьожьыр къызэрэсщалъагъэм фэшІ. Адыгеим игъогухэр мафэ сфэхъунхэу, тапэкІи гъэхъагъэхэр сшІынхэу лъэшэу сшІоигъу.

- Зэнэкъокъухэр дэгъоу зэхэтщагъэхэу спортсменхэм, судья шъхьа і эм альытэ, — е і о Анатолий Лелюк. — Белоруссием, Молдовэм, Казахстан, нэмыкІхэм къарыкІыгъэмэ къэшъокІо ансамблэу «Синдикэр» льэшэу агу рихьыгъ. Адыгэ къашъохэр, адыгэ шъуашэр хьакІэмэ альэгъугъэх. «Синдикэм» ихудожественнэ пащэу Едыдж Викторие программэ гъэшІэгъон ыгъэхьазырыгъ. Ансамблэм ишІуагъэкІэ хъакІэмэ тиреспубликэ нахышІоу зэрагъэшІагъ.

СССР-м изаслужениэ тренерэу Николай Морозовыр зэхэщакІомэ, бысымхэм къафэраз. «Катюшэм» ар ипащ. Адыгеим джыри къэкІонхэу, зэнэкъокъу инхэм ахэлэжьэнхэу фаех.

Кушъхьэфэчъэ спортымкІэ Урысыем игупчэхэм Адыгеир ащыщ зэрэхъурэм тегъэгушІо. Спортсменхэм «Шъукъеблагъ!» ятэІо.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Сурэтыр зэнэкъокъум къы-

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2011-рэ илъэсым иа І-рэ квартал урыпсэунымкіэ анахь ахъщэ макіэр гъэнэфэгъэным ехьыліагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм урыпсэунымкІэ анахь ахъщэ макІэр шыгъэнэфэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэм тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашьо ешІы:

1. 2011-рэ ильэсым иа І-рэ квартал урыпсэунымкІэ анахь ахъщэ макІэр мыщ фэди-

зэу гъэнэфэгъэну: 1) нэбгырэ телъытэу — сомэ 5389-рэ;

- 2) Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэр социальнэ-демографие куп шъхьа Гэхэмк Гэ зэтеутыгъэхэу:
- а) Іоф зышІэхэрэм сомэ 5736-рэ:
- б) пенсионерхэм сомэ 4523-рэ; в) кІэлэцІыкІухэм сомэ 5419-рэ.
- 2. Официальнэу къызыхаутырэм ыуж мэфи 10 зытешІэкІэ мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьерминистрэу КЪУМПІЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэлыльфэгъум и 21-рэ, 2011-рэ илъэс N 71

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ лъэшэу гухэк ащыхъоу Адыгэ Республикэм ижурналистхэм я Союз итхьаматэу, республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьа Гэу Дэрбэ Тимур Исмахьилэ ыкъом фэтхьаусыхэх ышыпхъу идунай зэрихъожьыгъэм фэшІ.

<u>Къэбар зэфэшъхьафхэр</u>

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъоу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иліыкіохэу Адыгэ Республикэм и Конституционнэ комиссие хэтхэм яхьылlагъ» зыфиlорэм зэхьокlыныгъэ фэшlыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм унашьо ешІы:

1. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм 2007-рэ ильэсым мэзаем и 28-м ышІыгьэ унашьоу N 353-ГС-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илІыкІохэу Адыгэ Республикэм и Конституционнэ комиссие хэтхэм яхьыл Гагъ» зыфи Горэм (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостьхэр, 2007, N 13; 2008, N 32; 2010, N 45) зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэнэу, а 1-рэ пунктым иа — 7-рэ подпунктхэр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«1) Ф. П. Федорко — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьамат; 2) М. Дж. Іащэр — Адыгэ Республикэм и

Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадз; 3) Р. Хь. Брыцур — туризмэмкІэ, спортымкІэ, экологиемкІэ ыкІи чІыопсым игъэфедэнкІэ комитетым итхьамат:

4) А. А. КІэращэр — гъэсэныгъэмкІэ, шІэныгъэмкІэ, СМИ-мкІэ ыкІи ныбжьыкІэхэм яІофхэмкІэ комитетым итхьамат;

5) А. П. Лобода — законодательствэмкІэ, законностымкІэ ыкІи чІыпІэ зыгъэІорышІэжьыным иІофыгъохэмкІэ комитетым итхьамат;

6) А. Къ. Матыжъыр — хэдзып і кой зык і ым-

7) В. И. Нарожнэр — аграрнэ политикэмкІэ, мылъкум, чІыгум япхыгъэ зэфыщытыкІэхэмкІэ комитетым итхьамат.».

2. Заштэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет -Хасэм и Тхьаматэу **Федор ФЕДОРКО**

къ. Мыекъуапэ, мэлылъфэгъум и 20, 2011-рэ илъэс

Адыгэ Республикэр

щыІагъэхэм ащыщ горэм икъупшъхьэ щыщ тиреспубликэ къызыщагъотыгъэр бэшІагъэп. зыдэкІуаехэкІэ, кит купым хэ-Ар зиен ылъэкІыщт щэрыпІу псэушъхьэу, пыл купым хахьэхэрэм ащыщэу зэреплъыхэу шІэныгъэлэжьхэм къашІошІыгъагъ. Ар къагъэшъыпкъэжьынэу РАЙ-м и Къыблэ гупчэ уплъэкІунхэр щарагъэшІыгъэх. Мастодонт — джары зэреджэщтыгъэхэр зикъупшъхьэ къагьотыгьэ псэушъхьэм. Ащ фэдэ зэрэхьурэр апэрэп, 1953-рэ илъэсыми станицэу Ханскэм пэмычыжьэу мастодонтым икъупшъхьэ щыщ пкъыгъо къагъотыгъагъ, ар республикэм и Лъэпкъ музей чІэлъ.

АКъУ-м инаучнэ ІофышІэу И. Титовым (мамонтхэмкІэ специалист) къызэриІорэмкІэ, къагъотыгъэр мастодонтым ыцэхэм ащыщ. Мы псэушъхьэм ыпэрэ цэхэр бжъэшъум (соскэм) фэдагъэх, ары «сосковэ купкІэ» зэфэшъхьаф мини 3 фэдизэу яджэхэуи зыкІэхъурэр. ШІэны- чІэлъым джыри шІэхэу пкъы-донтым икъупшъхьэ Адыгеим хэ ылъэкІыщт.

ТапэкІэ псэушъхьэ инхэу ичІыгу къыщагъотын зэралъэкІыгъэр.

Илъэс къэс псыхъохэр къыхьэрэ псэушхьэхэм атхыкъупшъхьэхэр, яцэгэкъупшхьэхэр арых къагъотыщытыгъэхэр. Китхэр, хыкъохэр (дельфинхэр), хьадэпчэмыІу инхэр ижъыкІэ къыщегъэжьагъэу зыхэсыгъэхэр хэу Сарматк Гэ заджэхэу джы Адыгэ Республикэр зытет чІыпІэр зыубытыщтыгъэр ары. Мастодонтхэр чІышъхьашъом щыпсэухэу зыщэт лъэхъаным ыуж охътабэ текІыгъагъ.

Псыр зэрэзэкІэкІожьэу, мастодонтым ыцэ къызщагъотыгъэ чІыпІэм дэжь АКъУ-м ишІэныгъэлэжьхэр щытІэнхэу рахъухьагъ. Ащ джыри пкъыгъо гъэшІэгъонхэр къыщычІахынхэу мэгугъэх. Геолого-минералогическэ музееу илъэсищкІэ узэкІэІэбэжьмэ университетым къыщызэІуахыгъэм экспонат

ЗэхъокІыныгъэхэр къяжэх

АР-м хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ и Министерствэ пресс-конференцие мэлылъфэ гъум и 22-м щыкІуагъ. Урысыем и МВД зэхъокіыныгъэу щыкіохэрэм ыкіи ащ епхыгъэу хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ органхэм якъулыкъушІэхэм аттестациер зэрэрагъэжьагъэм ар фэгъэхьыгъагъ. Адыгеим хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ иминистрэ игуадзэу, къулыкъушІэхэм Іоф адэшіэгъэнымкіэ гъэіорышіапіэм ипащэу, милицием иполковникэу Александр Ермиловым конференциер зэрищагъ.

Ащ къызэриІуагъэмкІэ, Федеральнэ законэу «Полицием ехьылІагъ» зыфиІорэм гъэтхапэм и 1-м кІуачІэ иІэ зэхъум, хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ органхэм яІофышІэхэм зичэзыу къэмысыгъэ аттестацие акІунэу унашьо къыдэкІыгъ. Аттестационнэ комиссие УФ-м и Президент дэжь щызэхащагъ. Республикэми шъхьафэу иІэщт комиссием федеральнэм илІыкІо хэтыщт.

Аттестациеу Адыгеим щырагъэжьагъэр мэкъуогъум и 1-м нэс кІощт.

Едзыгъуищэу ар зэтеутыгъ: хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ органхэм япащэхэм, етІанэ ахэм ягуадзэхэм, нэужым зэкІэ къулыкъушІэхэм яухьазырыныгъэ ауплъэкІущт. Іофтхьабзэм тапэкІэ Іоф зышІэшъущтхэр е зипшъэрылъхэр нахь мыгъэлъэшыгъэу щытыщтхэр ыкІи хагъэкІыпэщтхэр къы-

Александр Ермиловым къызэриІуагъэмкІэ, зыздагъэзэн зэрэщымыІэм пае органхэм къахэхьэгъэ къулыкъушТэхэр хагъэкТынхэм иамал щыГэ хъугъэ. Іоф зышІэщтхэм япчъагъэ имыкъоу зы лъэхъанэ

горэ къыхэкІыгъагъ, ащ дэжьым ахэр къаштэгъагъэх. Джы къызыхэпхын щыІ. Джырэ уахътэ пштэмэ, штатыр процент 20-кІэ нахь макІэ хъугъэу министрэм игуадзэ къы Гуагъ.

Профессиональнэ ухьазырыныгъэмкІэ Гупчэм апэрэ тестированиеу психологиемкІэ щыІагъэр къулыкъушІэхэм япроцент 15-мэ афэтыгъэп. Ахэм ар икІэрыкІэу атыжьын амал яІэщт.

Аттестациер зэрэзэхэщэгъэщт шІыкІэм, къулыкъушІэхэм фитыныгъэхэу яІэщтхэм, тапэкІэ лэжьапкІзу полицием иІофышІзхэм яІзщтым, нэмыкІхэми афэгъэхьыгъэ упчІэхэу журналистхэм къатыгъэхэм Александр Ермиловым джэуапхэр къаритыжьыгъэх.

Сурэтым итыр: Александр Ермиловыр. Тезыхыгьэр Іэшьынэ Асльан.

Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэр

Республикэм и Президент вэ изэхэубытэгъэ программэ залыр рызэтырагъэпсыхьанэу Федеральнэ гупчэм сомэ миллион 20-м ехъу къыфитІупщыгъ. Джащ фэдэу, Темыр КавказымкІэ чІыпІэ зэфэшъхьафхэм транспортымкІэ и Министерст- дэщт.

ипресс-гупчэ къызэриІорэмкІэ, къызэрэдилъытэрэмкІэ, ахъкъэлэ гупчэм ит апэрэ автовок- щэр анахьэу зыпэ Іуагъэхьанэу щытыр вокзалхэр инженернэ-техническэ системэхэмкІэ зэтегъэпсыхьэгъэнхэр ыкІи общественнэ транспортыр щынэгъончъэу ашІыныр арых. Мы ащыІэ вокзалихымэ джыри Іэ- Іофыгъохэм зэкІэмкІи сомэ пыІэгъу къафэхъущтых. УФ-м миллиони 140-рэ атырагъэкІо-Іофыгъохэм зэкІэмкІи сомэ

Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэр

Темыр Кавказым щыІэм игуадзэу Сулейман Вагаповым Къэрэщэе-Щэрджэсым щызэхищэгъэгъэ зэІукІэгъур республикэм щыкІощт фестивалэу «Кавказ джэгукІэхэр» зыфиІорэм фэгъэхьыгъагъ. Республикэм ипортал къызэрэщиІорэмкІэ, ащ зызэрэфагъэхьазырыщтым ыкІи зэрэрагъэкІокІыщтым лъыплъэщт шхо иІ, ахэм пытагъэм, къулайзэхэщэкІо комитетыр хадзыгъ. Фестивалыр къалэу Черкесскэ щыкІощт, ащ цІыфыбэ къызэре- хэхыгъ.

УФ-м и Президент илІыкІоу кІолІэщтыр гъэнэфагъэ. ИкІыгъэ илъэсым фестивалым лъэпкъ джэгукІэ зэфэшъхьафхэр къыщагъэлъэгъогъагъэх, джыри щызэнэкъокъущтых, щычэфыщтых, нахь лъэшхэмрэ сэнаущыгъэ зыхэлъхэмрэ къыхагъэщыщтых. Кавказым щыпсэурэ лъэпкъхэм джэгукІэу яІагъэхэр къызэраІэтыжьхэрэм мэхьанэныгъэм ыкІи лІыгъэм уафагъасэ.

Интернет къэбархэм къа-

Адыгэ Республикэм итхак Гохэм я Союз гухэк Іышхо щыхьоу тхакІоу Дэрбэ Тимур фэтхьаусыхэ ышыпхъу зэрэщымы Іэжьым

Гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредакцие, журналхэу «Іошъхьэмаф», «Нур», «Литературная Кабардино-Балкария» зыфиІохэрэм яредакциехэр, КъБР-м ижурналистхэм я Союз ыкІи итхакІохэм я Союз льэшэу гухэкІ ащыхьоу гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьаГэу, Урысые Федерацием итхакІохэм я Союз хэтэу Дэрбэ Тимур Исмахьилэ ыкъом фэтхьаусыхэх ышыпхьоу Светланэ дунаим зэрехыжьыгъэм фэшІ.

ООО-у «МПК-у» Мыекъопэ пивэшІ заводым игенеральнэ директорэу Пэнэшъу Къэплъан Мухьдинэ ыкъомрэ заводым иІофышІэхэмрэ льэшэу гухэкІ ащыхьоу республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьа Гэрбэ Тимур Исмахьилэ ыкъом фэтхьаусыхэх ышыпхъоу Светланэ идунай зэрихъожьы-

Джэджэхьаблэ щыщхэу Мыекъуапэ щыпсэухэрэм я Хасэ хэтхэр гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьа Гэрбэ Тимур ышыпхъоу Светланэ игъонэмысэу идунай зэрихъожьыгъэм фэшІ гухэкІ ащыхъоу фэтхьаусыхэх. Игупсэхэм, иІахьылхэм ужыпкъэ мафэ афэхъунэу афэлъаІох.

Тиныбджэгъу лъапІэу Дэрбэ Тимур!

Пшыпхъу кІасэу Светланэ игъонэмысэу идунай зэрихъожьыгъэр инэу тыгу къео. Игупсэхэу, иІахьылхэу къыщинагъэхэмкІз оІвапефуашыт уенуахефуаш ефам самыпежу

Суд приставхэм къаты

Зэнэкъокъум изэфэхьысыжьхэр

Суд приставхэм яфедераль- гъзу тикъэралыгъо исубъект зэфэ-Адыгеим щыІэр кІэщакІо зыфэхьугъэ фестиваль-зэнэкьокьоу «Хрустальные звездочки-2011» зыфиІорэм ирегиональнэ уцугъо зэфэхьысыжьхэр фашІыгъэх. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхахьэ мэлыльфэгъум и 21-м искусствэхэмкІэ Адыгэ республикэ колледжэу Тхьабысым Умарэ ыцІэ зыхьырэм щыкІуагъ.

Урысые фестивалэу «Хрустальные звездочки» зыфиІорэр 2008-рэ илъэсым къыщегъэжьа-

нэ къулыкъу и Гъэlорышlaпlэу шъхьафхэм ащызэхащэ. Правэ- зыкъэзыгъэлъэгьогъэ сабыйхэр ухъумэкІо органхэм яунагъохэм къыхигъэщыгъэх. Зэнэкъокъум арыс сабыйхэу сэнаущыгъэ зыхэльхэр ащ щызэнэкьокъух. Суд приставхэм, дзэм къулыкъу щызыхьыхэрэм, полицием, таможнэм, хьакъулахь къулыкъум Іоф ащызышІэхэрэм ясабыйхэр ары мыгъэрэ фестивалым хэлэжьагъэхэр.

АР-м лъэпкъ культурэмкІэ и Гупчэ идиректорэу, Урысые Федерацием культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэу Къулэ Амэрбый зипэщэгъэ жюрим анахь дэгъоу хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къы щыдэзыхыгъэхэм ямызакъоу, ащ хэлэжьэгъэ сабыйхэм зэкІэми (нэбгырэ 72-рэ) Іофтхьабзэм испонсэрэу, тучан зэхэтхэу «Катюша» зыфиІорэм ыгъэнэфэгъэ шІухьафтынхэр аратыгъэх.

КъэкІощт илъэсми мыщ фэдэ фестиваль-зэнэкъокъу республикэм щызэхащэнэу ары зэрагъэнэфагъэр.

<u>ЦІыфхэм яупчІэхэм джэуапхэр къаритыжьыгъэх</u>

ИІофшІэн план къыдыхэлъытагъэу, суд приставхэм яфедеральнэ къулыкъу и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм ипащэу Дмитрий Ткаченкэр муниципальнэ образованиеу «Красногвардейскэ районым» бэмышІэу щыІагъ. Ащ щыпсэурэ цІыфхэр анахьэу зыгъэгумэк Іырэ лъэныкъохэм атегущыІагъэх, упчІэу къэуцухэрэм суд пристав шъхьаІэм джэуапхэр къаритыжьыгъэх.

Зигугъу къэтшІыгъэ районым щыщ нэбгыри 6 зэІукІэм къекІолІагъэр. Ахэр анахьэу зыгъэгухышыша мехоалынсап еды Акм

судым ышІыгъэ унашъохэр зэрамыгъэцакІэрэр, чІыфэхэм (кредитхэм) ятыжьын епхыгъэ Іофыгъохэр, нэмыкІхэри.

-пук мехфыІц естоІнськ ажедІА чІэхэм Д.Ткаченкэм джэуапхэр къаритыжьыгъэх, лъэныкъохэр зэфэразэхэу зэбгырыкІыжьыгъэх.

<u> МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ И 26-р — РАДИАЦИЕМ ЫПКЪ КЪИКІЫГЪЭ ТХЬАМЫКІАГЪОХЭМ</u> АХЭКІОДАГЪЭХЭР АГУ КЪЫЗЫЩАГЪЭКІЫЖЬЫРЭ МАФ

Ильэс 25-рэ тешІагь я XX-рэ лІэшІэгъум къыхэхъухьэгъэ тхьамык Іэгъошхом — Чернобыль иатомнэ электростанцие (ЧАЭС-р) къызыогъагъэм. ЦІыфыбэм, къэралыгъом зэрэпсаоу непи зэхашІэ а аварием къызыдихьыгъэ тхьамыкІагъор. А мэфэ къинхэм, мэзэ хьазабхэм цІыфхэу амылъэгъурэ пыим — радиацием — пэуцужьыгъагъэхэм ялІыхъужъныгъэ ишІуагъэкІэ, ащ зэрарэу къызыдихьын ылъэкІыщтыгъэр бэкІэ нахь макІэ хъугъагъэ. Ау а лІыхъужъхэм (а цІэр нэбгырэ пэпчъ къылэжьыгъ), япсауныгъэ шъхьамысхэу, къяхъул Гэрэр къагуры Гозэ радиацием ебэныжыыгъэхэм яфэшъошэ лъытэныгъэ непэ афэтэшІа? Джэуапыр къэзытыжьыштым елъытыгъ къы Іощтыри. Ау гъэнэфагъэр зы: непэ мыхэм гумэкІыгъоу яІэр макІэп. Ахэр законодательствэми епхыгъэх, цІыфхэм ягукІэгъунчъагъи, ягугъуемылІыныгъи ащ къыхэмыхьэу щытэп.

ЧАЭС-м аварие къызыщэхъум радионуклидэу тыкъэзыуцухьэрэ дунаим хэтlупщыхьагъэ хъугъэр промышленнэ объектэу «Маяк» зыфијорэм авариеу щыјагъэм ыуж жыым хэхьэгъагъэм нахый фэди 2,5-кІэ нахыыбагъэу агъэунэфыгъ. ЕтІани чІыопсым а мафэхэм изытетыгъэ ыпкъ къикІыкІэ, Украинэм, Белоруссием, Урысыем ишъолъырышхохэр шІои хъугъагъэх, радиациер анэсыгъагъ Латвием, Эстонием, Литвам, Польшэм, Турцием, Австрием, Германием, Италием, Англием ыкІи КъокІыпІэ Европэм икъэралыгъохэм ащыщхэм.

Официальнэу къатырэ пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкІэ, ЧАЭС-м къыщыхъугъэ аварием нэбгырэ миллиони 9 фэдизмэ зэрар арихыгъ. Урысые Федерацием ихэку 16-мэ ыкІи изы республикэ радиациер анэсыгъ.

1986-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1990-м нэс радиоактивнэ́ материалхэр чІэтіэгъэнхэм ыкіи а электростанцием иа 1-рэ, ия 2-рэ, ия 3-рэ энергоблокхэр тlупщыгъэнхэм, нэмыкі Іофшіэнхэми СССР-м щыпсэущтыгъэ нэбгырэ мин 800-м ехъу ахэлэжьэгъагъ, ахэм ащыщэу 300-р Урысые Федерацием щыщыгъэх.

Адыгеими ыкІуачІэ хилъхьагъ а аварием къызыдихьыгъэ тхьамыкІагъохэм ядэгъэзыжьын. Мыекъопэ гарнизоным а лъэхъаным къулыкъу щызыхьыщтыгъэ, запасым щыІэгъэ тичІыпІэгъу нэбгырэ 800-м ехъу чэзыу-чэзыоу кіонхэу, Іоф къыщашіэнэу хъугъэ Черно-быль иатомнэ электростанцие. Мыекъуапэ щыпсэурэ нэбгырэ 300 фэдиз а лъэхъаным радиацием пэуцужьыгъэхэм ахэтыгъ. «Ликвидаторхэр» аlуи зэджэгъэхэ лlыхъужъхэм янахьыбэр сэкъат хъугъэ. Ахэм ащыщыбэм къэралыгъо наградэхэр аратыгъэх, лІыхъужъныгъэу зэрахьагъэм уасэ фашІыгъ. Нэбгыри 120-м ехъумэ – 130-м медалэу «За спасение погибавших» зыфиІохэрэр аратыгъэх. Къэралыгъо наградэхэр къалэжьыгъэу, ахэр къафагъэшъошэнхэм пае тхылъхэр зыфатымытыгъэри макІэп, уахътэу тешІагъэр бэми.

1986 — 1990-рэ илъэсхэм ЧАЭС-м щыІэгъэ, радиацием зимыушъомбгъуным пае пшъэры-

ЛЫХЪЦЖЪ

льэу къафашІыгъэр зыгъэцэкІа- ижьоныгьокІэ мазэ унашьо зэригъзу, фэлъэкІыштыр зышІагъзу тиреспубликэ исхэм общественнэ организациищ зэхащагъ. Ахэм зэкІэми пшъэрылъэу зыфагъэуцужырэр чернобыльцэхэу сэкъатныгъэ зиІэ хъугъэхэм, ахэм яунагъохэм, ахэм ащыщхэу шъузабэу, ибэу къэнагъэхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэныр: мыхэм апае медицинэ, ІэзэпІэ-диагностическэ гупчэхэр гъэпсыгъэнхэм дэлэжьэгъэныр; радиацием зэрар зэрихыгъэ цІыфхэм, ахэм яунагъохэм арысхэм ІэпыІэгъу ятыгъэным фэгъэхьыгъэ федеральнэ ыкІи чІыпІэ программэхэм ахэлэжьэгъэныр.

2011-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 1-м ехъуліэу къызэралъытагъэмкіэ, ціыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм иорганхэм яучет радиацием зэрар зэрихыгъэ нэбгырэ 570-рэ хэт. Мыхэм ахэтхэр чернобыльцэхэм къакіэхъухьэгъэ ятіонэрэ, ящэнэрэ лізужхэр, къагъэкощыгъэхэр.

Мы купым хахьэхэрэм къэралыгъо ІэпыІэгъоу аратын фаер Урысые Федерацием и Законэу «Чернобыльскэ АЭС-м авариеу еТинТина кънцинати еТинТинати в потраждания радиацием зэрар зэрихыгъэхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиГоу 1991-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 15-м аштагъэм къыщыдэльытагъэх. Ежь чернобыльцэхэм бэмыш Гэу яІэгъэ зэІукІэгъум къызэрэщыхагъэщыгъэмкІэ, а законым къымехим дуалеІыпеІ еалефенеалыш республикэм щарагъэгъоты. Ау ахэр зымыгъэрэзэрэ лъэныкъоу федеральнэ законым хэтхэри къыхагъэщых, ахэм ягугъу къы--еl» естеПаш уеПшамед стаПшаш нэ хъураем».

Медицинэ ІэпыІэгъу тэрэз **ЧЕТРИТОТИТОТІК**

Радиацием зэрар зэрихыгъэхэм ямедикэ-дозиметрическэ регисторденэу «Мужество», нэбгыри рэ 1993-рэ ильэсым къыщегьэжьагъэу шашІы «ПрофпатологиемкІэ Адыгэ республикэ гупчэр» зыфиІорэм.

Чернобыльскэ АЭС-м къыщыхъугъэ аварием къызыдихьыгъэ гъэхэу, ау джыри ахэр къызэра- тхьамык Гагъохэм ядэгъэзыжьын хэлэжьагъэхэм япсауныгъэ изыгет нахь тэрэзэу льыпльэгьэным фэшІ, Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ 2003-рэ илъэсым

шІыгъэм тетэу, ахэм ядиспансеризацие ренэу зэхащэ.

2010-рэ илъэсым икіэухым къатыгъэ пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкіэ, радиацием зэрар зэрихыгъэу (сыд фэдэ купи зэхэтэу) учетым хэтыгъэр нэбгырэ 757-рэ. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 515-р — «ликвидаторых» зыфаюрэ купым хэхьэх, якіэлэціыкіухэр — 133-рэ, адрэхэр радиациер зынэсыгъэ чІыпІэхэм къарыкІыгъэу мыщ къэкlожьынэу хъугъэхэр арых.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ къызэритырэмкІэ, 2009-рэ илъэсым елъытыгъэмэ, учетым хэтэу зипсауныгъэ лъыплъэхэрэм япчъагъэ проценти 3,7-кІэ (нэбгырэ 25-кІэ) нахь макІэ хъугъэ: нэбгыри 6-р дунаим ехыжьыгъ, нэбгырэ 19-р нэмыкІ чІыпІэхэм ащыпсэунхэу кІожьыгъэх.

Мы къулыкъу дэдэм къызэрэхигъэщырэмкІэ, чернобыльцэу республикэм исхэм, ахэм якІэлэцІыкІухэм ящыкІэгъэ медицинэ ІэпыІэгъур амбулаториехэм ыкІи сымэджэщхэм ащарагъэгъоты, -еІкшаға имехеІпыІР Ілымен зэнхэу агъакІохэрэри къахэкІых. Мары 2010-рэ илъэсым зы нэбгырэ къыщеГэзагъэх Ростов дэт ІэзэпІэ-диагностическэ Гупчэм.

мехоатыфоІ єІиг охшеньахеМ 11чъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкІэ, 2010-рэ илъэсым чернобыльцэ 84-рэ санаторие зэфэшъхьафхэм агъэкІуагъэх, ахэм якІэлэцІыкІухэри ащ фэдэ Іофтхьабзэхэм къахарагъэубытэх, нэбгырэ 11-мэ илъэсым къыкІоцІ ащ фэдэ амал арагъэгъотыгъ.

Чернобыльцэ нэбгырэ 515-у непэ республикэм шыпсэухэрэм ащыщэу 398-мэ сэкъатныгъэ яІ. А сэкъатныгъэр радиацием ыпкъ къикіыгъэу зыфагъэунэфыгъэр нэбгырэ 329-р ары (чернобыльцэхэм япроцент 80,2-рэ).

Федеральнэ законэу N 122-м ыпкъ къикІыкІэ, федеральнэ фэ--ех еІлпы мехеІиє еалынетоІнеал мылъэу Іэзэгъу уцхэр ягъэгъотыгьахуІєп ша иІлы мехнестыт мылъкум икъэтІупщын зэхьокІы- Іэхэм ыпкіэ хэмылъэу Іэзэныгъэхэр фэхъугъэх. А зэхьокІы- гъу уцхэр ягъэгъотыгъэным

-иах естоГинапесТиван мехестин ныгъохэр арых бэмышІэу тигъэзет зигугъу къыщытшІыгъэгъэ «Іэнэ хъураем» чернобыльцэхэм къыщаІэтыгъагъэхэр. Адыгэ Республикэм льэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыря Із зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет ары кІэщакІо фэхъугъагъэр а Іофтхьабзэм. Ащ къырагъэблэгъэгъагъэх министерствэ ыкІи ведомствэ зэфэшъхьафхэу чернобыльцэхэм мехнеате и кара фексы фексы пробеждения пробеждения и пробеждения проссить пробеждения пробеждения пробеждения пробеждения просеждения просеждения пробеждения просеждения просеждения просеждения про фэгъэзагъэхэм ялІыкІохэр.

Анахь гумэкІыгъо шъхьаІэу мыхэм «Іэнэ хъураем» къырахьылІагъэр ыпкІз хэмыльэу Іззэгъу уцхэр ягъэгъотыгъэнхэмрэ санаториехэм кІонхэмрэ къиныгъоу къапыкІырэр, илъэс къэс ахэм зэхьок Іыныгъэ афэмыхьоу зэряутал Гэхэрэр ары. Федеральнэ законэу «Къэралыгъо социальнэ ІэпыІэгъум фэгъэхьыгъ» зыфиІорэм къызэрэдилъытэрэмкІэ, радиацием зэрар зэрихыгъэ цІыфхэм ыпкІэ хэмылъэу Іэзэгъу уцхэр ягъэгъотыгъэнхэм пэІухьэрэ мылъкур федеральнэ бюджетым къытІупщынэу щыт. Ау а ахъщэу регионхэм къафарагъэхьырэр зэримыкъурэм къыхэкІы Іэзэгъу уцэу ящыкІагъэхэр икъоу арагъэгъотынхэ амылъэкІыныр. Мары Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ къытырэ пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкІэ, федеральнэ фэгъэкІотэныгъэ зиІэхэм ыпкІэ хэмыльэу Іэзэгъу уцхэр ягъэгъотыгъэнхэм пае республикэм къыфатІупщыгъэр зэкІэмкІи сомэ миллион 95,6-рэ (ящыкІэгъагъэр миллиони 169,9-рэ).

«Іэнэ хъураем» хэлэжьагъэхэм ащыщхэр къызыкІэупчІагъэхэм ащыщ тикъэралыгъо къышыдаащыщ радиацием зэрар зэрихы- гъэкІыгъэ Іэзэгъу уцхэу ыпкІэ хэгъэ цІыфхэм игъом санаториехэм мылъэу чернобыльцэхэм къаракъашашТыгъэхэмкТэ зэблахъунхэ фитыхэмэ. Мыщ иджэуапэу Т.Г. Полянскаям (псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ Министерствэм иотдел ипащэ) къытыгъэр кІэкІыгъэ — цІыфым а Іэзэгъу уцыр къемыкІоу, ащ хэлъ Іахь горэм аллергие фыримыІэмэ, зэблахъун алъэкІыштэп. Мыщ дэжьым ащ къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, цІыфым ищыкІэгъэ Іэзэгъу уцыр аптекэм чІэмыльы хъумэ, амбулаторнэ-поликлиническэ учреждением врачебнэ комиссиеу иІэм рехъухьэ ащ сымэджэщым, е поликлиникэм имэфэ стационар, е унэм щеГэзэнхэу. ЕтГани мы Іофыгьом фэгъэхьыгъэу непэ къызынэсыгъэм цІыфхэм гумэкІыгъуабэ зэряІэр къыдалъыти, федеральнэ фэгъэкІотэныгъэ зи-

епхыгъэ упчіэхэм яджэуап зэрагъотыжьын алъэкlыщт телефон номерыр агъэнэфагъ, джыри зэ «Іэнэ хъураем» ар къыщаІуагъ: 52-32-29-рэ.

«Іэнэ хъураем» хэлэжьагъ «Союз Чернобыль» зыфиІорэ республикэ организацием иправление итхьаматэу Едыдж Юрэ. Ащ гущыІэр зыратым, джыри зэ къыфигъэзэжьыгъ чернобыльцэхэм медицинэ ІэпыІэгъоу республикэм щарагъэгъотырэм узымыгъэрэзэныбэ зэрэхалъагъорэр. Ащ изы щысэу Юрэ къы Іуагъ мыхэр сымэджэщхэм зачІафэхэкІэ, Іэзэгъу уцхэри, шприцхэри, нэмыкІ у ящыкІагъ эхэри ащэфынхэу зэрэхъурэр, мы мафэхэм Шэуджэн район сымэджэщым чІэлъ чернобыльцэр ащ фэдэ къиныгъохэм зэрахэтыр. Бэмэ Юрэ дырагъэштагъэти, «Іэнэ хъураер» зезыщэгъэ Шъхьэлэхъо Аскэр, Іофтхьабзэр зэхэзыщэгъэ Комитетым итхьаматэ, къыхигъэщыгъ мыщ фэдэ гумэкІыгъоу къэуцухэрэри, нэмыкІхэри зэхэфыгъэнхэм пае ахэр нахь къэгъэнэфэгъэнхэ, къыхэгъэщыгъэнхэ ыкІи шІэжь мафэм емылъытыгъэу, ащ ехъулІэу щымытэу, ренэу ахэм Іоф адэшІэгъэн зэрэфаер. АщкІэ депутатхэм неатерфестефикы и предоставлять на предоставлять на предоставлять на предоставляться на предоставления на предост хэ зэрэфаем, чернобыльцэхэм ахэми зафагъазэзэ ашІын зэралъэкІыщтым Аскэр къызэрэугъоигъэхэм анаІэ тыраригъэдзагъ. Сыда пІомэ мыщ къекІолІэгъэ лІы горэм итхьаусыхэ зыфэгъэхьыгъагъэр илъэситІу хъугъэу Мыекъуапэ иполиклиникэу N 5-у ар зэпхыгъэм ыпкІэ хэмылъэу капельницэхэр зэрэщыфыхамыгъэуцорэр ары, илъэсым тІогъогогъо фашІын фаеми. Ау а упчІэри, ащ нэмыкІхэри зэпхьылІэнхэ фэе учреждением — къэлэ администрацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и ГъэІорышІапІэ — ипащэ зыІугъэкІэгъуае, гъотыгъуае къызэрафэхъущтыр къыдэльытагъэмэ, депутат Іоф ар шІыгъэмэ, нахь шІуагъэ къыхьын ыльэкІыщт. Ащ фэдэ ІофшІэкІэ амалыри къызыфэгъэфедэгъэн фаеу «Іэнэ хъураем» шызэлаштагъ.

Чернобыльцэхэм путевкэхэр зэраратырэ шІыкІэми, а санаториехэр къызэрэхахыхэрэ шапхъэхэми атегущы Гагъэх. А Іофыгъом фэгъэхьыгъэ упчІэхэм джэуап къаритыжьызэ, Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкІэ ифонд Адыгэ РеспубликэмкІэ и Къутамэ ипащэ игуадзэу А. АкІэгъум къыІуагъ путевкэу цІыфым ратырэм, чІыпІэу санаториер зыдэщыІэм ар ымыгъэраащыІэнхэ амал ягъэгъотыгъэныр. тыхэрэр ІэкІыб къэралыгъохэм зэу, нэмыкІыкІэ къыфызэблахъужьынэу къыкІэлъэІухэу бэрэ къызэрэхэкІырэр. Ау аукционэу пэшІорыгъэшъэу зэхащэхэрэм къащыхамыхыгъэ санаторием ипутевкэ зыми ратын зэрамылъэкІыщтыр, а зэнэкъокъум ащ фэдэ -ифи мыне Ілецесты с Ішьф-о Ісф тыныгъэ къыщыдэзымыхыгъэм агъэкІонхэ зэрамыльэкІыщтыр джыри зэ А. АкІэгъум къыхигъэшыгъ.

> ЫпшъэкІэ къызэрэщытІуагъзу, Чернобыль иатомнэ электростанцие къызыуагъэм илъэс 25-рэ тешІэжьыгъэми, ащ илъэужхэр непи тэльэгъух, итхьамыкІагьо зэхэтэшІэ. А льэхьаным радиацием ебэныгъэхэм, цІыф милестыне Інши мехествани ноид къэзыухъумагъэхэм сыд фэдэрэ щытхьуи, ІэпыІэгьуи уафышъхьасынэу щытэп.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Джырэблагъэ предприятиеу «ООО ЮГ-ВИНО» зыфи орэм тыщы Іагъ. Ар Мыекъопэ районым ит къутырэу «17 лет Октября» зыфиІорэм дэт. Предприятием ипащэу Блэгъожъ Аюбэ яІофшІэн кІэкІэу тыщигъэгъозагъ. Ащ къызэрэтиІуагъэмкІэ, япредприятие джыри ныбжыкІ, 2006-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 12-м ар къызэІуахыгъагъ. Ар анахьэу зыпылъыр санэм икъыдэгъэкІын ищыкІагъэхэр пэшІорыгъэшъэу гъэхьазырыгъэнхэр ыкІи санэр бэшэрэбхэм арыгъэхъогъэныр ары.

- Пхъэшъхьэ-мышъхьэхэм ахэшІыкІыгъэ санэхэу «СтоловэкІэ» тызаджэхэрэ санэ гъушъэр, ІэшІугъэкІэ тІэкІу зыкІэльыр литритІум къыщегъэжьагъэу литрэ тІокІым нэс зэрыфэхэрэм, бэшэрэб дахэхэм арытэгъахъох, — eIo Аюбэ. — БэмышІзу предприятием литрэ зэрыфэрэ бэшэрэбым сае І зыщырагъзсторэ линик Ген щыдгьэуцугь. Сатыу маркэ зэфэшъхьафхэр ахэм яІзу типродукцие Урысыем икъалэхэу Москва, Тюмень, Краснодар краим, Адыгэ Республикэм ащыІутэгъэкІых.

Пащэм къызэриІуагъэмкІэ, санэр зыхашІыкІырэр пхъэшъхьэ-мышъхьэхэу республикэм

Гъэхъагъэхэр ешІых

къыщагъэкІыгъэхэр ары, адрэ «СтоловэкІэ» заджэхэрэр зыхашІыкІыхэрэр Краснодар краим ит заводым къыщащэфых. Мы мафэхэм заводым лъэхъаны-кІэм зыфегъэхьазыры, предприятием гъэкІэжьын-гъэцэкІэ-жьынхэр щэкІох.

— Предприятием санэм нэмыкІзу, пхъэшъхьэ-мышъхьэ гъэгъугъэхэм, къужъым, хьамшхунтІзм, хьакъужъым, къыпцізм ахэшІыкІыгъэ псыІэшІухэри къыдегъэкІых, — eIo Аюбэ. — Джырэ уахътэм

псыІэшІухэр бэшэрэбхэм зэращырагъэхьорэ линиякІэр тІупщыгъэным тиспециалистхэр ыуж итых. КъыдэдгъэкІырэ псыІэшІухэр Краснодар ыкІи Ставрополь крайхэм, Адыгэ Республикэм ащыІутэгъэкІых.

Аюбэ къызэриІуагъэмкІэ, зэкІэмкІи предприятием нэбгырэ 66-рэ щэлажьэ. КъыдагъэкІырэм ибагъэ егъэразэх, ІофшІэнэу яІэри бэ, ау ащ емылъытыгъэу, зы сменэу ІофашІэ. ИщыкІагъэ хъумэ сме-

нитІоуи Іоф ашІэн алъэкІыщт. Мыщ Іоф щызышІэхэрэм ясэнэхьат хэшІыкІ фыряІ, янахьыбэм апшьэрэ гьэсэныгьэ яІ. ІофшІапІэм ныбжьыкІэ специалистхэри щэлажьэх, ахэтых Іоф ашІэзэ заочнэу Мыекьопэ къэралыгъо технологическэ университетым щеджэхэрэри. ГурытымкІэ лэжьапкІзу мин 12 къахьы.

Пащэм игуадзэу Татьяна Васендинам тыригъусэу заводыр къызэтэплъыхьэм, тыдэкІи зэрэкъэбзэ-лъабзэм гу лънтагъ. КъыдагъэкІырэ продукцием идэгъугъэ зыщауплъэкІурэ лабораторие мыщ хэт. Ащ ипащэр Хъодэ Мусрэт ары. Лабораторием университетыр къззыухыгъэкІэ ныбжьыкІэхэр мымакІэу Іутых. Ащ нэмыкІэу, механикхэм ыкІи слесаръхэм оборудованиехэр зэтырагъэпсыхьажьых.

2010-рэ илъэсым республикэ бюджетым хэбзэ ахьхэу сомэ миллиони 10,2-рэ ык и бюджетым хэмыхьэрэ фондхэм сомэ миллион 1,4-рэ предприятием ахигъэхьагъ. Зыфагъэуцужьыгъэ пшъэрылъхэм ягъэцэк ажы магъэцых ажы магъэсых ажы магъосых ажы магъосых

Леонид МЕРТЦ. Сурэтым итхэр: Блэгьожь Аюб; лаборанткэу Анастасия Кротовар.

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

КІЭЛЭЦІЫКІУХЭРИ ШІОКІ ЗИМЫІЭ пенсие страхованием щатхых

Тызыхэт илъэсым имэлылъфэгъу и 1-м ехъулІзу шІокІ зимыІэ пенсие страхованием исистемэ хэтхэу Адыгэ Республикэм нэбгырэ мин 397-рэ е зэкІэ республикэм щыпсэухэрэм япроцент 89,6-р атхыгъэх. Ахэм ащыщхэу илъэс 14-м нэс зыныбжъхэр мин 49-рэ мэхъух. Ащ къикІырэр персонифицированнэ учетым ибазэ хэтхэу нэбгырэ пэпчъ номер гъэнэфагъэ зиІэ лицевой счет къызэрэфызэІуахыгъэр ары.

Номерэу 27-ФЗ зытет Федеральнэ законэу 1996-рэ илъэсым мэлыльфэгъум и 1-м къыдэ-кІыгъагъэм тегъэпсыкІыгъэу нэбгырэ телъытэ (персонифицированнэ) учетэу УФ-м ПенсиехэмкІэ ифонд иорганхэм зэхащэрэм ипринципхэр номерэу 313-ФЗ зытет Федеральнэ законэу 2010-м шэкІогъум и 29-м аштагъэм 2011-рэ илъэсым имэлыльфэгъу и 1-м къыщыублагъэу къыкІэлъыкІорэ купхэри къыхиубытэхэу ыгъэп-

— къэралыгъо социальнэ ІэпыІэгъу етыгъэным ифитыныгъэ зиІэхэр;

— кІэлэцІыкІу зиІэ унагъосхэу къэралыгъо ІэпыІэгъу етыгъэнымкІэ хэгъэхъожь Іофыгъохэм яхьылІэгъэ фитыныгъэ зиІэхэр:

нэхэр; — кІэлэцІыкІухэр.

Арышъ, шІокІ зимыІэ пенсие страхованием (ОПС) исистемэ тетэу законым страховать шІыгъэнхэ фаеу егъэнафэх зыныбжь икъугъэхэм, Іоф зымышІэхэрэри зэрэдыхэтхэу, афэдэу къызыхъугъэхэм къыщыублагъэу кІэлэцІыкІухэри.

Страховать шІыгъэ цІыфыр тхыгъэным къыдельытэ страховать ашІыгъэ цІыфым (ныбжьэу иІэм емылъытыгъэу) ыцІэкІэ счет къызэІухыгъэныр ыкІи шІокІ зимыІэ пенсие страхованиемкІэ страховой свидетельствэу страховать ашІыгъэ цІыфым истраховой номер зэрытхагъэр етыгъэныр.

ОПС-м исистемэ тегъэпсыкІыгъэу цІыфыр зэгьогогъу ны-Іэп затхырэр ыкІи ышъхьэ тельытэгьэ зы лицевой счетэу зыфэдэ щымы Р СНИЛС (страховой номер индивидуального лицевого счета) зиІэр фагъэнафэ. ЩэІэфэкІэ ащ зэхъокІыныгъэ фэхъурэп ыкІи Урысыем тыдэрэ ичІыпІи ащ кІуачІэ щыриІ. ПенсиехэмкІэ фондыр, шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ фондыр, социальнэ рахованиемкіэ фондыр. ЗАГС-м иорганхэр, суд приставхэм якъулыкъу ыкІи нэмык І къэралыгьо органхэр къэбархэмкІэ зэхъожьыхэ зыхъукІэ, СНИЛС-р бэрэ агъэфедэ. Къэралыгъо социальнэ ыкІи медицинэ фэІо-фашІэхэр цІыфдехнагаю едеГлецеалыесфа мех къэбархэмкІэ зэхъожьынхэм пае СНИЛС-м яІошІэн бэкІэ нахь къегъэпсынкІэ.

Мы къыкІэлъыкІорэ Іофыгъохэм апае страховой свидетельствэр шІокІ имыІэу гъэфедэгъэн фаеу щыт:

— Іофшіэным уаштэным пае; — пенсиехэм апае мыльку зэlугъэкlэгъэным ыкlи къэралыгъо Іэпыlэгъу къаlыхыгъэным пае. К1элэц1ык1ухэм СНИЛС-р ящыкlэгъэщт ыныбжь имыкъугъэу пенсиехэм апае

Страховать шІыгъэ цІыфыр зэІуагъэкІэрэ мылъкоу ны-тыыгъэным къыделъытэ стравать ашІыгъэ цІыфым (ныбжьыгъэн фае зыхъукІэ;

> — сабый къазэрэфэхъугъэм ехьыл Эгъэ сертификатыр къа-Іыхыгъэным пае;

> — сабый къазыфэхъукІэ ны мылъкур къаІыхыгъэным пае; — медицинэ фэІо-фашІэхэр

— медицинэ фэю-фаштэхэр ык Iи фэгъэк Iотэныгъэхэр, кіэлэц Iык Iухэри зэрэдыхэтхэу, къа Iыхыгъэнхэм фэш I. Гущы- Іэм пае, фэгъэк Іотэныгъэ зи Iэхэм ыпк Iэхэмылъэу Iэзэгъу уцхэр ятыгъэнхэм ифитыныгъэ зэря Iэр гъзунэфыгъэным фэш I поликлиникэхэм ык Iи сымэджэшхэм СНИЛС-р аш Iэн фае;

джэщхэм СНИЛС-р ашІэн фае;
— къэралыгъо социальнэ фэІо-фашІэхэр афагъэцакІэхэ зыхъукІэ. ГушыІэм пае, федеральнэ фэгъэкІотэныгъэ зиІэхэм санаториехэм къащяІэзэнхэм фэшІ путевкэхэр ыкІи ыпкІэ хэмылъэу транспортымкІэ къызыщяІэзэщтхэ чІыпІэм нэсынхэм ыкІи къэкІожьынхэм пае билетхэм апае талонхэр ятыгъэнхэм фэшІ социальнэ страхованием иорганхэм СНИЛС-р агъэфедэ;

— пенсиехэр, пособиехэр, мазэ къэс аратырэ ахъщэ тын-хэр афэгъэуцугъэнхэм ыкІи ятыгъэнхэм фэшІ;

Непэ зэрэгъэпсыгъэмкІэ, шІокІ зимыІэ пенсие страхованием исистемэ кІэлэцІыкІухэр ПФР-м иорганхэм щатхых ПФР-м и Къутамэрэ Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэрэ региональнэ ыкІи чІыпІэ зэзэгъыныгъэхэу зэдашІыгъэхэм атегъэпсыкІыгъэу гъэсэныгъэм иучреждениехэмкІэ (сабый

ІыгъыпІэхэм, еджапІэхэм, училищэхэм, апшъэрэ еджапІэхэм) къикІыхэзэ ыкІи ПФР-м и ГъэІорышІапІэрэ (иотделрэ) къэлэ ыкІи ирайон муниципальнэ образованиехэм гъэсэныгъэмкІэ ягъэІорышІапІэхэмрэ централизованнэ шІыкІэм тетуу, джащ фэдэу ежь-ежьырэу кІэлэцІыкІухэм ятэ-янэхэм (зыІыгъыжынхэу аІызыхыгъэхэм) ыкІи зыныбжь илъэс 14-м нэсыгъэхэм ПФР-м иорганхэм ашъхьэкІэ зызэрафагъэзагъэм тегъэпсыкІыгъэу.

Илъэс 14-м нэмысыгъэ кІэлэцІыкІур ОПС-м исистемэ шягъэтхыгъэным фэшІ ищыкІагъэх: паспортыр ыкІи кІэлэцІыкІур къызэхьум къыфыратхыкІыгъэ свидетельствэр зыдэпІыгъхэу узыщыпсэурэ чІыпІэм ПФР-м иорганэу Іоф щызышІэрэм е кІэлэцІыкІур зыщеджэрэ еджапІэм укІонышъ, страховать ябгъэшІырэ цІыфым ехьылІэгъэ анкетэр птхыныр.

Страховой свидетельствэр ны-тыхэм (зыІыгъыжыхэрэм), зыныбжь илъэс 14-м ехъугъэ Іэтахъохэм ПФР-м ичІыпІэ орган (ежьхэм зафагъэзагъэмэ) къащараты е гъэсэныгъэм иучреждение тхьамэфэ пІалъэм шІомыкІыгъэу фагъэхыы ышъхьэ телъытэгъэ счетыр къызыфызэІуахкІэ ыкІи страховой свидетельствэр къызыфыратхыкІыкІэ.

Пенсие страхованиемкІэ свидетельствэ зиІэ кІэлэцІы-кІухэр ятІонэрэу тхыжьыгъэн-хэу ищыкІагъэп.

СНИЛС-р къа выхыгъэным пае Іоф зымыш Іэрэ граждан-

хэм ПФР-м и ГъэІорышІапІэу (иотделэу) зыщыпсэухэрэ чІыпІэм Іоф щызышІэрэм паспортыр е зыщыщхэр къэзыушыхьатырэ нэмыкІ документыр зыдаІыгъэу зыфагъазэ.

зыдагыг-эу зыфагьазэ. СНИЛС-р гражданхэм ящыкагъ пенсиехэмк1э фитыныгъзу я1эхэр учет шІыгъэнхэм пае, медицинэ 1эпы1эгъумк1э ык1и къэралыгъо 1эпы1эгъумк1э (ны мылъкур, социальнэ фэ1офаш1эхэр, фэгъэк1отэныгъэхэр) зифэшъошэ органхэм зафагъазэ зыхъук1э.

Джащ фэдэу СНИЛС-р цІыфхэм ящыкІагъ Интернет сетымкІэ электроннэ шІыкІэм тетэу къэралыгъо фэІо-фашІэхэу афагъэцакІэхэрэр къаІыхыгъэнхэм фэшІ къэралыгъо фэІо-фашІэхэм япортал ЗыкІ зыщягъэтхыгъэным пае.

СНИЛС-р къа выхыгъэныр цІыфхэм зэрящыкІагъэм хэхьощт 2012-рэ ильэсым ищылэ мазэ и 1-м ыуж. А мафэм къыщыублагъэу Урысыем тыдэкІи къащаратыхэу аублэщт электроннэ картхэу СНИЛС-р реквизит шъхъа Гэу зыщыгъэпсыгъэщтыр. Электроннэ социальнэ картэр удостоверение пчъагъэмэ ачІыпІэкІэ агъэфедэщт ыкІи илыягъэу уахътэ амыгъэкІодэу цІыфхэм къэралыгъо, муниципальнэ, джащ фэдэу банк фэІо-фашІэхэр агъэфедэнхэ алъэкІыщт.

Арышъ, ныбжьэу яІэм емыльытыгъэу, республикэм щыпсэурэ пстэуми шІокІ зимыІэ пенсие страхованием исистемэ зыщягъэтхыгъэныр ящыкІэгъэ шъыпкъэу щыт.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-къулыкъу.

ГухэкІи гухахьуи гур агьэуальэ, Къытырагьао тхъууалъэу ГукъэкГыжь ІэшІумэ ятхъужъэутэу КІэлэгъум къыгъэзэжьыгъэу

ташъхьагъы итэу; МэфакІэм ипчэдыжь гушІо тамыгьэу Гугъэ къэзытэу нахьышІу щыгугъэу, ТшІуигьэшІэу зыгорэ дэдэ тІэ ильэу Нэфшъагьор тшІынымкІэ

нэфшъэгъо мафэу — Мафэр итщынымкІэ тигугьэ тефэу...

Шэн дэгъу зэрэтфэхъугъэу, мы аужырэ ильэс пшІыкІузым гъэтхапэм и 14-р — 1853-рэ илъэсым Бэрсэй Умарэ ищэрджэс букварь апэрэу къызыдэк ыгъэр ильэс къэс ащыхагьэунэфыкІы адыгэ республикищми. ЫцІэ къеІогъэ къодыеу къэмынэнэу, игугъу тшІыным къыщымыуцоу, ау ильэс къэс ригъэхъузэ шІуагъэ къытыным пае а Іофтхьэбзэшхом, а мэфэкІ мафэм яшъыпкъэу зыфагъэхьазыры ащ игъэ--ыахыз ажы жылын с үйн байын жылын ж нэу зытефэхэрэм: АР-м гъэсэныгъэмрэш Едместиан едместиан нистерствэ, гуманитар ушэтынхэм апыль институтым, тишІэныгъэлэжьхэм, нэмыкІхэми. А -мафэхэр зэрэкІощтхэм япрограммэхэр зэхагъэуцох, хэлэжьэщтхэри ашІэщтхэри къагъэнафэх, къырагъэблагъэх, шІуагъэ къэзытышъущткІэ зыщыгугъыхэрэ Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр къыхагъэщых; блэкІыгъэ ІофшІагъэхэр зэфахьысыжьых, непэрэ тищыІэкІэ-зэхэтыкІэ тефэу адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ язытет зэхафы, шІэгъэн фаехэм анаІэ атырадзэ.

Мары а мэфэкІ шІагьом фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэмэ язы Іахьэу ыкІи анахь шъхьаІэу, сэ сишІошІыкІэ, адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэу хагъэунэфыкІыгъэм фэгъэхьыгъэ научнэ сессиеу бзэм изэгъэшІэн пылъ тишІэныгъэлэжьхэмрэ Адыгэ Хасэм илІыкІохэмрэ зыхэлэжьагьэр Адыгэ къэралыгъо университетым бэмышІэу щыкІуагъ. Ащ къыщыгущыІагъэхэм, къа-Іуагъэхэм ащыщхэм сагъэшІыгъэ гупшысэ заулэхэм сакъыщыуцу

Сессием апэу къыщыгущыІэгъэ АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэ игуадзэу Алый Марыет игущы Іэхэм къащебгъажьэми, гумэкІынчъэ ухъурэп къыхьыгъэ пчъагъэхэм уахаплъэмэ, упкІэпкІыгъэ дэдэуи хъурэп а псалъэр. ГущыІэм пае, зэрэхъурэмкІэ, республикэм ит гурыт еджэпІэ 17-мэ ныдэльфыбзэр ащызэрагъэшІахэрэп. Нэбгырэ пчъагъэмкІэ ар зэрэхъурэр мин 19. Ар ба, хьауми макІа? Тэ тишІошІыкІэ, бэ нахь, макІэп адыгабзэр зэзымыгъашІэрэр.

ЕтІани ащ дыкІыгъоу гумэкІыгъо къэзытырэр (икъоу къызэхэмыфыгъэу къытшІошІышъ) кІэлэеджэкІо «мин 23-м ныдэлъфыбзэм ишъэфхэр къызІэкІагъахьэх» зиІокІэ, упчІэ къэуцу: «Сыдэущтэу? Адыгэбзэ урокхэмкІа, хьауми факультатив екІолІакІэм тетэу ара?» Ахэр зэтекІых, нахь тэрэзыр программэм къыдилъытэу урокхэмкІэ зэрагъашІэмэ ары.

Гуманитар ушэтынхэм апыль Адыгэ республикэ институтым ипащэў, филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу, профессорэу Бырсыр Батырбый шІуагъэу ыльытэу ипсальэ зыцІэ къыщыриІуагьэр макІэп, ахэм гур къыдащае, ау сакъыщыуцущтэп. Сэ сынаІэ нахь зытесыдзагьэр щыкІагъэу фэхъухэрэмрэ шІэгъэн фаеу ылъытэхэрэмрэ ары. Іо хэмылъэу «бзэр унагъом къыщежьэнэу щыт» ыкІи ар анахь зи-Іофыр зыцІэ бзэм фэдгъэшъуаши «ныдэлъфыбзэкІэ» тезыгъэджэгъэ бзылъфыгъэр ары. Ау

еІмеє вІк наф Імы шехеє едеф шв тибзылъфыгъэмэ? ЗэкІэри хэгъэкІи, нахьыб фызимыЇэр, сэ сишІошІыкІэ. Ащ фэгъэхьыгъэу зафэдгъэзэн титарихъ чыжьэ инэкІубгьо шІагьомэ ащыщхэм, убзэ пІульыныр, пщымыгъупшэныр, игъэфедэн — джащ тетэу лъэпкъэу укъэнэжьыныр бэкІэ бзылъфыгъэм зэрелъытыгъэр къаушыхьатэу ыкІи ащ имы-

Батырбый къеГуатэ, ау хьакъым тхьамафэм тІогьогогъу ныІэп теткІэ гумэкІыгъохэм ащыщкІэ ыльытэу тикъалэ иеджапІэхэм адыгабзэм зэращырагъаджэхэрэм щыкІагъэхэр зэриІэхэр, кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм яІэгъэ адыгэ группэхэм къызэращыкІагъэр, нэмыкІхэри гъэсэны--иним еІмефлинеІш едмефл стрэм занкІэу ежь фигъэзэнхэм нахь тегъэпсыхьагъэба ар тэщ нахьи, зипэщэ институтымкІи исэнэхьат шъхьаІэкІи?

НэмыкІхэу къэгущыІагъэхэми зытегущыІэхэрэм хэшІыкІ фыряІэу, унаІэ анахьэу зытебдзэн фаеми ягулъытэ чан кІахьэу къэгущы Гагъэхэу сеплъы. Ау тІэкІу нахь игъэкІотыгъэу сыкъызщыуцу сшІоигъор «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьа Гэу Дэрбэ Тимур къы Гуагъэмрэ Адыгэ телевидением и Іофыш Гэу гъэзетыр къызэрэтфахьырэр, ау сэ уахътэ сиІахэмэ, почтэм сэкІошъ, сэр-сэрэу «Адыгэ макъэр» къэсэхьыжьы.

Дэй дэдэр амал зиІэхэр, ар зытефэрэ шъыпкъэхэр кІэмытхэхэу къызэрэхэкІырэр ары. ШъыпкъэмкІэ, сыдым щыща адыгабзэмкІэ езыгъэджэрэ кІэлэегъаджэр ащ кІэмытхэныр? Ар хьэйнэпэ дэд! Сыда еджапІэм идиректори, район тхьаматэри зылъыплъэхэрэр? А кІэлэегъаджэхэмкІэ методическэ Іэпы-Іэгъуба адыгэ гъэзетыр? Хьауми урокым икъоу зыфэмыгъэхьазырыныр, урокыр гъэшІэгъонэу кІоным упымыльыныр шапхьэ мэхъуха? Узэгупшысэн щыІ. АдыгабзэкІэ езыгъаджэхэрэм ямызакъоу, сэрымэ, сыдиректорэу зэрэщытыгъэм фэдагъэмэ, льэу, зэгьэфагьэу мэгущыІэ, хьадагъэм къыщыгущыІэ зыхъукІэ, Тхьэм илІыкІу пшІошІын (ащ фэдэхэм сэ сяхъуапсэ!). Ау ишІэныгъэхэм ахегъахъо ныбжым пае къымыгъанэу, гухахъо хихэу.

«Адыгэ макъэм» икІэтхэн Іофыгъоу къыпыкІыхэрэм язэфэхьысыжь гупшысэу ыкІи анахь -ы с Ілик с Інке с Інкерет с Іпи Інкерет с Іпи Інкерет с риІогъэ «социальнэ кІэтхэныр» зэхэщэгъэн фаеу Дэрбэ Тимур зэриІорэм сэри десэгъаштэ. Ти Правительствэ зэхэшІыкІ икъу фыриГэу ащ къекІолІэнкІэ ущыгугъыпхъ.

Адыгэ телевидением иІофышІ у Тэу Замирэ къы Іуагъэми уегъэгушхо тиныдэльфыбзэ къызэтенэнымкІэ Іоф зэфэшъхьафэу ашІэу зыцІэ къыриІуагъэхэм ябагъэрэ ядэгъугъэрэкІэ; мазэм къэтын 24-рэ къызэрэдагъэкІырэмкІэ, ахэр бзэм ишапхъэхэм атетэу зэрагъэпсырэмкІэ.

Ау дэгъум гъунэ иІэп, ащ хэбгъахъомэ, джыри нахь дэгъу пшІызэ ульык Туатэмэ, нахь шІуагъэ къытыщтышъ, Замирэ икІэхъопсымэ нэІуасэ тафешІы. Шъыпкъэ, мыгъэцэкІэгьошІухэри ахэтых ахэм, тишІошІыкІэ, ау нахьышІум ущымыгугъыныр тэрэзэп ныІа?! Иорданием ис тилъэпкъэгъухэм афэдэу сыхьат 24-рэ Іоф зышІэрэ телеканал къытфызэІуахыным сицыхьэ тельэп, дэгъугъэми къызэІуахыгъагъэмэ; ащ фэд, зэкІэ предметхэр адыгабзэкІэ ащызэрагъэшІэн алъэкІынэу адыгэ еджапІэхэр къытфызэ Гуахыныри сш Гошъ згъэхъухэрэп. Шъуеплъыба мы аужырэ лъэхъаным Къэралыгъо Думэми, СМИ-хэми лъэпкъ политикэр «зэраутхындзырэр» бзи культури зэкІэ зэфэдэ ашІын яхьисапэу! Тызнэсыщтыр сшІэрэп, егъэжьэп Эргьоп ар. Апшъэрэ политикхэм ащ яшІэ хэмылъэуи

Анахь гухэкІыр адыгэ кІэлэцІыкІухэм шІокІ имыІэу адыгабзэр зэрагъэшІэн фаеу Къэралыгъо Советым — Хасэм ыш-тэгъагъэр зэрэзэк ахьажы гъэр ары. Уезэгъы хъухэщтэп ащ!

Сэ джы Тэу Замири, Адыгэ телерадиокомпанием итхьамати зафэзгъазэ сшІоигъу мы тыкъызтегущыІэрэ темэм фэгъэхьыгъэу ти Тэхъутэмыкъое муниципальнэ телевидение и Іофш Іак Іэк Іэ. Апэрэп ащ сызэрэтегущы Іэрэр, район администрацием иІэшъхьэтет иапэрэ гуадзэу Яхъул Э Юри къыфэсІотагъ сигумэкІ (сэ сизакъоп, районым ис творческэ ІофышІэхэми ар ягухэкІ), гъэзетми къидгъахьэу хъугъэ, ау зи зэхъокІыныгъэ Іофым фэхъурэп. Эфир уахътэу макІэп иІэр а телевидением. Ау ар сыдэущтэу агъакІора? Ары тхьамыкІагъор. А зы шІыкІэм тет зэпытэу «Поздравляем!» («Тышъуфэгушlо!»), сыд лІэужыгьокІи урысыбзэр къебэкІзу, гъэшІэгъон хэмылъэу эфир уахътэр макІо. «Къэбархэм» анэмыкІыкІэ районым ехьыл Гагъэу зи къытыхэрэп, очерки, зарисовки ІофшІэкІо дэгъухэм, творческэ ІофышІэхэм, спортсменхэм афэгъэхьыгъэу.

Пчыхьэ къэс а зыр тІорытІо (эфирым къихьэхэ пэпчъ) «ТышъуфэгушІор!» къаты. А зы нэбгырэм (тыгъуасэ къэхъугъэ сабыир арыми) тІо, щэ, плІэ фэгушІонхэ алъэкІышт — зэкІэ зэльытыгъэр ахъщэу къаратырэм ибагъ. КъафырагъэІорэ орэдхэри а зы дэдэхэр арых пчыхьэ къэс. Адыгэ орэди, адыгэ композитори, адыгэ орэдыІуи тимы-Іагъэхэу е тимы Гэжьхэу пш ГошІышт ахэм уядэІумэ. Ар уикультурэу, ащ нэмык Гуимы Іэм фэдэу къытхэс лъэпкъхэм къашІобгъэшІыныри емыкІуба?! Зи хэкІыпІэ иІахэба ащ?

ТШОИГЬОМРЭ ЗЭРЭШЫТЫМРЭ зэпэ апчьэх

закъоу, ащ фэдэ зэхэшІыкІ тильэпкьэгъу чыжьэхэм зэряІагъэр, -еІлыфидедек ша местынеІыш гъагъэхэр къыгъэлъагъоу. Мыщ еджэрэ тибзыльфыгьэхэм ащыщхэр къыгъэущынхэшъ, ялъэпкъ зэхашІэ зыкъыригъэІэтынкІи пшІэхэнэп мы къэстхыщт материалым нэІуасэ фэхъухэмэ е зышІэщтыгъэ щыІэмэ, агу къэдгъэкІыжьымэ.

ЕплъыкІэ (тхыгъабэхэмкІэ къэушыхьатыгьэу) щыІ тыкъызтекІыгъэ протоадыгэхэм ащыщхэр илъэс мин зыхыблык Іэ узэкІэІэбэжьымэ, КъохьэпІэ Кавказым икІыхи Азие ЦІыкІум кІогъагъэхэу (археолог цІэрыІоу ЛэупэкІэ Нурбый зэриІорэмкІэ, ар зыхъугъэр тиэрэ ыпэкІэ ильэс 3750-р ары, ахэм япэщагъэр Уар Хьатыу) ыкІи Хьат къэралыгъо щагъэпсыгъагъэу (Хат къэралыгьо е Атыекэ къэралыгьо) ары.

Мыщ тефэ шапсыгъэ хыІушъо лІыжъхэм къаІотэжьыгъэу Къоджэ Руслъанидэ — тарихъ шІэныгъэхэмкІэ кандидатым къыІожьыщтыгъэри. Ахэм зэра-ІощтыгъэмкІэ, хэттинцэхэр Азие ЦІыкІум зыщыІэхэм шІукІае тешІагъзу ащыщхэр зыхэкІыгъэхэм адэжь ячІыгужъ къэкІуагъэх къятхьаусыхылІэнхэу ыкІи къялъэІунхэу.

- ТыздэкІуагъэм дэгъоу тыщыщыІ, мылькуи щытиІ, тызхэхьагъэхэри тэгъэІорышІэх, япшъашъэхэм анахь дахэхэри къэтщагъэх, ау ... кІалэу къыткІэхъухьэхэрэр ахэм абзэкІэ мэгущы-Іэх нахь, тэ тыбзэкІэп (джары зэрэщытын фаер — М. Р.). Тыбзэ чІэтынэщт (джащ фэдэ гумэкІ фыряІагъ тижъыхэм ныдэльфыбзэм!!! — **М.Р.**), тэжъугъащэх шъуипшъашъэхэр, — аІуагъ.

Ау мыдрэхэм яджэуапыгьэр: - Зы пшъашъи шъоттыщтэп, шъукъэкІожь, мыщ щытиІэ чІыгур шъори шъуфикъущт.

Джауштэу зыкІыныгъэми фэбанэштыгъэх тижъыхэр. ЯтІонэрэуи, ящэнэрэуи къэкІуагъэх, ау мыдрэхэм зэкІакІо я агъэп. Мыхъухэ зэхьум, ялъэпкъ мыкІодыным пае, апэрэхэм къагъэзэжьыгъ.

Адыги, щэрджэси, къэбэртаий тызэрэзыльэпкьыр, тызэрэадыгэр, тыбзи зэу зэрэщытыр гурыІогъуаекІэ «сымаджэхэрэмкІэ» дэгъоу, зэхэшІыкІыгъошІоу Тэу Замирэ тына Іэ зытытыригъадзэ шІойгъуагъэхэмрэ. «Непэ-неущэу кІодыжьыным

ищынагъо къызэрэтшъхьащытым» адыгабзэкІэ тхьамафэм тфэ къыдэкІырэ гъэзет закъоу «Адыгэ макъэмкІэ» лъэшэу сшъхьэкІэ сыкъигъэтхыуагъ, шъыпкъэр пІощтмэ. Ащ икІэтхэнкІэ ти-Іофхэр зэрэмыхъатэхэр тэшІэ, ащ игугъу къашІы зэпыт, ау непэ-неущ кІзух пІалъэ иІзным сенэгуяхэщтыгъэп. ГухэкІышху къытэхъулІэрэр. Ащ ар нэдгъэсы хъухэнэп! Сомэм ыуасэ чэщи мафи къызщеГыхырэ лъэхъанэу, пенсием нэмык хэк ып зыщыщымыІ эу, коммунальнэ тынхэр льэбэкъушхокІэ зыщыхьапкІэхэрэм, кІэлакІэхэр хэтэлэжьыным зыщыпыужьыгъэхэ лъэхъаным пенсием бэу къебгъэхьынэу ущыгугъыныр гугъэ пкІэнчъ. Ары анахь лъэпсэ инэу иІэр гъэзетым кІатхэхэрэм япчъагъэ къызэреІыхырэм.

Ау сыдэущтэу щыІэныгъэр къиными, тэри къытэлъытыгъэр макІэп. Тигъот макІэ зыпэІудгъэхьащтхэм атедгуащэ зыхъукІэ, лъэпкъ зэхэшІыкІ къытхафэу, тильэпкъ гъэзет закъо икІэтхэн тефэщт ахъщэри къыхэдгъэкІэў зедгъэсэшъумэ, зэкІэ дэгъу хъущт. Ар умылъэкІынэуи щытэп. ІорІотэжьэу щымытэу, сэ сшъхьэкІэ спэкІэкІырэ Іоф ар, арышъ, къасІорэр гъэзетеджэхэм ашІошъ хъу сшІоигъу. Пенсиер ары сэри сигъот зэпхыгъэр, ау мэлакІи сылІэрэп, коммунальнэхэри сэтых, ахэм ауж гъэзетым икІэтхэн исэгьэуцо. Уесэмэ, къиныжьэп ар. Сэ къызщысшІэжьырэм «Адыгэ макъэм» сыкІэтхэ. КІэмытхэрэ горэхэм анахь къины о афэхъущтыр апэрэ лъэбэкъур, апэрэ кІэтхэгъухэр ары. Ау кІэгушІужьыщтых, ащ сицыхьэ тель. Урысмэ зэраІоу, «это того стоит», сыда пІомэ гъэзетыр ушъагъэ материал зэфэшъхьафхэмкІэ. Уадыгэу, убзэ, уикультурэ, уитарихъ, уишэнзэхэтык Гагъэхэр, тинепэрэ щы-ІакІэ пшІогъэшІэгъонхэмэ, гухахъо хэбгъуатэу узэджэн икъун ащ ибгъотэщт.

Шъыпкъэ, гъэзетхэр игъом къахьыхэрэп, ау ащи хэкІыпІэ имы ахэу шытэп: чылэм удэсмэ, почтэм унэсын плъэкІынба, уеджэ пшІоигъоу удэгуІэмэ?! Тэ кІэзгъатхэщтыгъ адыгэ кІэлэегъаджэу чІэтыр зэкІэ, предметэу ахьырэм емылъытыгъэу. ЗэгурыІоныгъэ ащкІэ адыси-Іэшъуныгъэуи сшІошІы щтэрэ егъэзыгъэрэ хэмылъэу. Сыдрэ Іофи зэхэшІыкІ льагэрэ шІоигъоныгъэрэ фыуиІэн фае, а зыр ары ащ ылъапсэр.

«Унэгъо 200 Іэпэ-цыпэ зы-

щыпсэурэ адыгэ чылэу адыгэ гъэзет 25-рэ, 36-рэ нахь зыдэмыхьэрэ щыІ», elo редактор шъхьа-Іэм. Тэрэз, макІэ ар, бгъэшІэгъонэу щыт. Адэ унэгъо 600 Іэпэ-цыпэ зыдэс ти Козэт ащ фэдизи къыдэмыхьэмэ? Сэ сафэукІытэ ащкІэ сичылэгъухэм. Шъыпкъэ, чылэм ызыныкъор адыгэжьэп непэ, ари зы тхьамыкІагъу. Арэу щытми, унэгъо 300-м щышэу кІэтхэн фаер, анахь макІэмэ, 100, сэ сишІошІыкІэ, «анахь макІэмэ», къыкІэсэІотыкІыжьы.

«ХьакІэ къыпфакІомэ фытебгъэуцощт бэшэрэбым тефэщт ахъщэм икъэгъотын гъэзет кІэтхапкІэм ыпэ ибгъэшъы зыхъукІэ, гукІодыгъу тызнэсыгъэр» уегъа-Іо. КІэлэкІэ закъоп ащ фэдэ еплъыкІэ зиІэр, нэжъ-Іужъхэми ащ фэдабэ ахэт хъугъэ. Ау нэмыкІхэри щыІэх, гущыІэм пае, тэ тичылэкІэ зыныбжь ильэс 80-м ит лІым илыягъэчи зимыгъэлІыжъэу, нэутхэу, чанэу, мэкъумэщ ІофшІэныри къымыгъэланлэу, чылэ Іофыми ахэлажьэу, ишъхьэгъусэу сымаджэри ымыгъэнэтіупцізу сэлъэгъушъ — Нэгъуцу Юр зыфасІорэр — ар лъэшэу гуапэ сщэхъу. Ар нахыжъхэм ясоветэу чылэм щызэхэщагъэм итхьамат, общественнэ Іофэу зэрахьэхэрэм агузэгу ит, ау анахьэу сызыгъэгушІорэр льэпкъым фэгъэхьыгъэ тхыльхэм чанэу яджэ зэрэхъугъэр ары. «ГъэшІэгъонба, Руслъан, къысэхъулІэрэр, — еІо ащ. —ЕгъашІи тхылъ семыджэщтыгъэу джы сыпыщагъэ хъугъэшъ, чэщ реным сыщыс». Бэрэ сэри зыкъысфегъазэ тхыль горэхэр естынхэу, сигуапэуи ар фэсэгъэцакІэ. Джащ фэдэу къытегъэзэжыныгъэ къахэфэнкІэ дэгъуба нэмыкІхэми?! ДасшІэу, хэсшІыкІ у ищы Ізныгъэ нахь бай, нахь гьэшІэгьон хъугьэ Юрэ. Армырми ар Тхьэм къыхилъхьагъэу губзыгъ, гупшысэрэ акъылрэ хэ-

МЭХЪОШ Руслъан.

<u> съсъеть ЦУЕКЪО АЛЫЙ ЫНЫБЖЬ ИЛЪЭС 70-рэ ХЪУГЪЭ</u>

цожь районым ит къуаджэу Хьалъэкъуае къыщыхъугъ, щапІугъ. Ащ икІэлэцІыкІугъо зыщыкІуагъэр адыгэ мэкъумэщышІэ унэгъо къызэрыкІоу ІофшІэныр шІу зыщалъэгъущтыгъэр, нахьыжъхэм шъхьэкІафэ зыщафашІыщтыгъэр, хьалэлыгъэр, зэфагъэр, шъыпкъагъэр зыщагъэлъапІэщтыгъэхэр ары. Іо хэмылъэу ащ фэдэ шапхъэу лІакъом хэлъым ифэмэ-бжьымэ Алый зыпкъ иуцо зэхъум зыхищагъ. Ащ инэшанэ--ышехвач уеІиг охшенаахем ем рэр илъэпкъ, къызыщыхъугъэ икъуаджэ, ащ ыбзэ, икультурэ ыкІи итарихъ шІульэгъоу афыри-Іэр ары.

- Адыгэ унэгъо Іужъу зэгуры-Іожь сыкъызэрыхъухьагъэр, — eIo Алый. — Сятэу Бязырыкъорэ сянэу Хъаджэтрэ сабыитфэу тыряІагъ. Сятэ ІофшІэныр икІэсагъ, шъыпкъагъэрэ зэфагъэрэ хэльыгь. Орэдыжьхэр мэкьэ псыгъо дахэкІэ къыІонхэм, пшысэхэр афэІазэу хьэблэшъхьэ сабый--ытшышегк мехнетоІифтыся мех гъэп. Ар емыджагъэми, гъэсэпэтхыдэ шІагъохэу къытфишІыгъэхэр джы къызынэсыгъэм сщыгъупшэхэрэп. КъэсэшІэжьы ем е шІум афэгъэхьыгъэу къыІотэнышъ, етlанэ «Джары узэрэзекІон фаер» е «Арэущтэу пшІэ хъуна? Ащ унапэ къыушІоищт» ыІозэ, тисабый гупшысэ къызэрэхигъэуцощтыгъэр. Тянэ цІыкІу Іушъабэу, чэткъуртэм фэдэу къытфэгумэк Іыным емызэщэу типІугъ, тилэжьыгъ. Нымрэ тымрэ ядунай захьожьыгъэм илъэсипшІ пчъагъэ тешІагъэми, ренэу сигупшысэ хэтых. Сабыигъор къызэсынэкІи, еджапІзу ятІонэрэ унэ сфэхъугъэм сычІэхьагъ. КІэлэегъэджэ шІагьохэу ЦэгьошІу Мыхьамэт, Хъодэ Сафыет, Хьанахыкъо Хьарунэ, ТхьалІ Аюбэрэ Аминэтрэ, нэмыкІхэми шІэныгъэм игъогу сытыращагъ, пІуныгъэ дахэ къысхалъхьагъ. Ахэм ягупшысакІэкІэ, ядэхэІуакІэкІэ сищысэтехыпІагъэх ыкІи сяхъуапсэщтыгъэ. Лъэшэу сафэраз, нытыхэу сиІагъэх.

Цуекъо Алый илъэси 7 еджапІэр къызеух нэуж ыгукІэ къыхихыгъэ сэнэхьатыр зэригъэгъотынэу Адыгэ кІэлэегъэджэ училищым чІэхьагъ. Ащ ищыІэныгъэ, зэкІ пІоми хъунэу, кІэлэегъэджэ ІофшІэнымрэ гъэсэныгъэмрэ арипхыгъ, кІэлэегъэджэ гъогоу зытеуцуагъэр ары непэ къызынэсыгъэми ышІэрэр зыфэгъэхьыгъэр, зэкІэ игугъэ-гупшысэхэр зыфигъэшІушІэхэрэр.

КІэлэегъэджэ училищыр къызеухым «УблэпІэ классхэм якІэлэегъадж» зыфиІорэ сэнэхьатыр зэрэзэригъэгъотыгъэр къэзыушыхьатырэ дипломыр ыІыгъэу Алый къызщыхъугъэ икъоджэ 1962 — 1965-рэ илъэсхэм ащ зэрэщыІэзэ, военнэ корреспондентхэр зыщырагъэджэхэрэ еджапІэр къыухыгъ.

Дзэ къулыкъур 1965-рэ илъэсым къыухи, къуаджэм къызегъэзэжым, еджапІэм Іоф щишІэнэу пидзэжьи, 1970-рэ илъэсым нэс ащ чІэтыгъ. Ащ дакІоу заочнэу Адыгэ къэралыгъо институтым щеджэ ыкІи къеухы.

«1970-рэ илъэсым Цуекъо Алый кІэлэегъаджэхэм яшІэныгъэхэм зыщахагъэхьорэ Адыгэ хэку институтым ублэпІэ егъэрагъэблагъэ, нэужым а кабине-

Цуекъо Алый 1941-рэ илъэ- ипащэу, Урысые Федерацием гъэ- учнэ статья 23-рэ, нэмык авторсым мэлыльфэгъум и 19-м Теу- сэныгъэмкІэ ыкІи шІэныгъэмкІэ хэр игъусэхэу тхылъ 40-м ехъу. и Министерствэ льэпкъ Іофыгъо- Ахэм ащыщых учебнэ литерахэмкІэ и Совет инаучнэ консультантэу ильэсыбэрэ Іоф ышІагь. «Адыгабзэ» (шъхьафэу а 1-рэ, А ІэнатІэр ыгъэцакІэзэ, — етхы я 2-рэ, я 7-рэ классхэм апае), Хьаудэкъо Шыхьамызэ, — ащ «Книга для внеклассного чте-Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэм- ния» (а 1 — 2-рэ классхэм, я кІэ ильэпкь системэ иІофшІэн на- 2 — 3-рэ классхэм апае), «КІэхьышІоу зэхэщэгьэным, адыга- лэцІыкІухэм апае хрестомабзэмкІэ ыкІи адыгэ литературэм- тие», «ЕджакІэ зэтэгъашІэ», кІэ учебнэ-методическэ литера- «Тхыбзэжьый», «Родные простотуракІэр гъэхьазырыгъэнымрэ къыдэгъэкІыгъэнымрэ Іоф адешІэ. адыгэ кІэлэеджакІохэм «АдыгабзэмкІэ орфографическэ ямызакъоу, нэмыкІ цІыф лъэпкъхэм ащыщхэри регъэджэгъэнхэм ахэр тегъэпсыкІыгъэх. Адыгэ лъэпкъ еджап эхэм яублэп э наукэмк Нэ Іоф зыдиш Гэрэ ушэклассхэм егъэджэныр адыга- тын Іофыгъохэр: лъэпкъ еджа-

турэу «Занимательные игры», ры» (шъхьафэу а 1-рэ, я 2-рэ, я 3-рэ, я 4-рэ классхэм апае), гущыІалъ» (ублэпІэ классхэм апае), нэмыкІхэри.

ШІэныгъэлэжьэу Цуекъо Алый бзэкІэ ащызэхэщэгъэным техьэ- пІэхэм яублэпІэ классхэм адыга-

ШІЭныгьэмрэ ГЪЭСЭНЫГЪЭМРЭ

афэлажьэ

гъэным Іоф дишІэщтыгъ. Цуекъо бзэмкІэ зэращырагъаджэхэрэм изэгъэшІэнкІэ Адыгеим икІэлэцІыкІу общеобразовательнэ учреждениехэм апае программэхэмрэ пособиехэмрэ агъэхьазы-

гъэу Адыгэ Республикэм гъэсэи еІхместынеІш иІхы еІхместын Министерствэ испециалист шъхьа- зыфиІорэ темэмкІэ кандидат дис-

Алый яІэшъхьэтетэу адыгабзэм иметодик, анахьэу ащкІэ ынаІэ зытыригъэтырэр методологическэ, методическэ ыкІи дидактическэ лъэныкъохэр арых. Ащ аспирантурэр къызеух ужым гъэхъагъэ хэлъэу «Лингво-методи-1992-рэ илъэсым къыщегъэжьа- ческие основы развития родной речи учащихся начальной адыгейской школы» (1994-рэ ильэс) Ізу Алый Іоф ешІз. Нэужым кІз- сертацие пхыригъэкІыгъ, педаго-

Цуекъо Алый иІофшІэгъухэм, иІахьылхэм ахэт.

егъэджэ ІофшІэныр шырегъажьэ. щахагъэхъорэ Адыгэ республикэ хъугъэ Нэужым дзэм къулыкъу щехьы, институтым лъэпкъ гъэсэныгъэм раторие дэдэм инаучнэ ІофышІэ шъхьаІэу мэлажьэ.

1995-рэ ильэсым къыщегъэжьагъэу кІэлэегъаджэхэм яквалификацие зыкъызыщырагъэІэтырэ институтэу Адыгэ къэралыгъо университетым епхыгъэм иредакционнэ-издательскэ отдел, нэужым ащ иредакционнэ отдел япащэу Іоф ешІэ.

Цуекъо Алый учебнэ программэхэу, учебникхэу, пособиехэу ыкІи научнэ статьяхэу 86-рэ учебджэнымкІэ икабинет иметодистэу нэ-издательскэ тхьэпэ 650-рэ хьоу къыхаригъэутыгъ. Ахэм ахэхьэх

гупсэ егъэзэжьышь, ащ кІэлэ- лэегъаджэхэм яшІэныгъэхэм зы- гикэ шІэныгъэхэмкІэ кандилат

Ащ инаучнэ-педагогическэ ІэпыІэгъу афэхъугъэным пае. иІофыгъохэмкІэ илабораторие ыкІи иучебнэ-методическэ Іофипащэу ыкІи ащ дакІоу а лабо- шІагъэхэр нэмыкІхэм атхыгъэхэм зэратекІыхэрэр Іофыгъохэу къащиІэтыхэрэр кІэхэу, авторыр ахэм атемыщыныхьэу зэрэгъэпсыгъэхэр, ащызэшІуихырэ Іофыгъохэр ямэхьанэкІэ куоу зэрэщытхэр, теориемкІэ ыкІй прак--ес естафенест енеахем еІмемит ряІэр ары.

Цуекъо Алый щыІэныгъэм къыщызэпичыгъэ гъогур шІэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэ япхыгъэ шъыпкъзу, зэкІэльыкІокІэ гъэнэфагъэу ахэлъымкІэ зэкІэрыпчынхэ умылъэкІынэу щыт.

Хьалэлэу Іоф зэришІэрэм, тым изаведующэу Іоф ешІэ. Ащ ежь ышъхьэкІэ ыгъэхьазырыгъэ лъэпкъ еджапІэм хэхъоныгъэ институтым икабинетэу учебник- ык Іи къыхаригъэутыгъэ учебник- егъэш Іыгъэным и Іахьыш хоу хи-

компонентым къыдилъытэрэ предметхэмкІэ учебникхэмрэ учебнэ-методическэ литературэмрэ зэригъэхьазырхэрэм, общественнэ щыІэныгъэм чанэу зэрэхэлажьэрэм апае Цуекъо Алый «Ветеран труда» (1991) зыфиІорэ медалыр, щытхъуцІэу «Отличник народного просвещения» (1980) зыфиІорэм итамыгъэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет -Хасэм и Щытхъу тхылъ (2005), УФ-м ыкІи АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ яминистерствэхэм, Краснодар краим гъэсэныгъэмкІэ и Департамент ящытхъу тхылъ пчъагъэ къыфагъэшъо-

Аужырэ ильэситфыр тштэмэ, А. Цуекъом учебники 6-рэ учебнэ-методическэ литературэу 8-рэ къыхаригъэутыгъ. Джащ фэдэу научнэ-ушэтын Іофэу ышІагъэм икІ эуххэр зыщызэфихьысыжьхэрэ тхыгъэхэр къыдэкІыгъэх. Ахэм ащыщых: «Адыгабзэ» (я 2-рэ классхэм апае), «Сравнительный материал об адыгских поэтах и писателях», «КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм апае хрестоматие», «Хэт къэзыІотэщтыр?», «Хэт къэзышІэщтыр?», «АдыгабзэкІэ тыгущыІэнэу ыкІи тытхэнэу зэтэгъазырыгъэх Іэпэрытхэу «Тхыбзэ-

Цуекъо Алый итхыгъэхэр республикэм къыщыдэкІырэ гъэзетхэмрэ журналхэмрэ игъэкІотыгъэу къащыхеутых. Ахэм янэкІубгъохэм мэхьанэшхо зиІэ Іофыгъохэр шІэныгъэлэжьым къащеІэты.

Стхыгъэхэр зэкІэ зыфэгъэхьыгъэхэр, — elo Алый, — адыгэ гъэу егъэджэн-пІуныгъэм шІуаеджапІэм щагъэфедэхэрэр нахьыбэу яІэ хъуныр ары. Гъэзетым сытхагъэми, научнэ статья гъэлэжьэу Цуекъо Алый ыныбжь стхыгъэми, ситхылъ ушъыими е зэреджэщтхэр арыми, адыгабзэм иеджэн фэгъэхьыгъэх. ЕджапІэм пытэ иІэнэу, илъфыгъэхэм къаилъэсипшІэ Іоф щысшІагъ, ау непи ащ Іоф щысшІ у сэльытэ, еджапІэхэм бэрэ сачІэхьэ, еджа- Іоф ышІэнэу, игухэлъхэр къыкІохэмрэ кІэлэегъаджэхэмрэ са- дэхъунхэу фэтэІо. хэр къызыщагъэхьазырхэрэм хэу, учебнэ пособиехэу 20, на- шІыхьэрэм, лъэпкъ региональнэ лъэплъэ, упчІэжьэгъу сэшІых,

курсхэмрэ семинархэмрэ бэрэ сахэлажьэ, егъэджэн-пІуныгъэм фэгъэхьыгъэ уплъэкІун бэдэдэ зэхэсщагъэ. Джахэр арых стхыхэрэм льапсэ афэхъурэр, псэ къапызыгъакІэрэр.

Цуекъо Алый институтым ыкІи республикэм яобщественнэ щыІэныгъэ чанэу хэлажьэ. Ар АРИГИ-м иученэ совет, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ учебнэ литературэмкІэ иэкспертнэ совет ахэт, адыгабзэмкІэ ыкІи адыгэ литературэмкІэ республикэ олимпиадэхэм яжюрихэм ренэу ахагъахьэ.

– УблэпІэ еджапІэм Іоф зыщысэшІэми, — еІо Алый, кІэлэегъаджэхэм яшІэныгъэ зыщыхагъэхъорэ институтыми, тиминистерстви, джы непэ сызыщылэжьэрэ институтыми синасып къыхьыгъ цІыф дэгъухэм Іоф ащадэсшІэнэу, пашэу сиІэнхэу. Ахэр ПсыІушьо Сэфэрбый (Хьальэкъуае иеджапІэ ипэщагъ), БрантІ Щэбан (кІэлэегъаджэмэ -ни ефоахеалахышык еалынеІшк ститутым идиректорыгъ), ЦуукІ Налбый (хэкуоном ипэщагъ), Бырсыр Батырбый (гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ министрагъэу, джы Іоф зыщысшІэрэ институтым ипащ). Сафэраз, шІум сыфапІугъ, ІофшІакІэм сыфагъэсагъ. ДахэкІэ сыгу ильых ыкІи ильыштых.

СигъашІэ чІыпІэшхо щаубыты сиунэкъощ гупсэхэм, сикъуаджэ ицІыф шІагъохэм. Илъэс тІокІым къехъугъ сищыриплІмэ «тэтэжъ» къызысаІорэр. ТиунагъокІи кІэлэегъэджэ унагъу зыфаІорэм тыпэчыжьэп. Сипшъашъи сикІали кІэлэегъэджэ гъэсапІэхэр къаухыгъэх, синыси апшъэрэ еджэшІэ». Мы уахътэм ащ къыгъэхьа- пІитІум Іоф ащешІэ, педагогикэ шІэныгъэхэмкІэ кандидат. Сижъый» зыфиІорэр, «Адыгэ-урыс- щырхэр сэІо, ау ахэр цІыкІутырку гущыІаль» (анахь цІыкІу- жъыехэп: Аидэ МГТУ-м иящэхэм апае), «Адыгейский алфавит нэрэ курс, Зураб техникумым, в рисунках», «Разрезная азбу- Рэщыдэрэ Даринэрэ я 11-рэ ыкІи ка» — урысыбзэр адыгэу Тыр- я 7-рэ классхэм ащеджэх. «Унэм куем исхэм зэрагъэшІэнымкІэ зыщыгъаси хасэм кІо» ыІоныр тятэ икІэсагъ. Арышъ, сэри сищырмэ пшысэхэр къафэсІуатэзэ ясабыигъо ахьыгъ, адыгабзэр ашІэ, тишэн-зэхэтыкІэ дахэхэм афэтэпІух.

Цуекъо Алый ишъхьэгъусэ Гощпакъэрэ ежьыррэ зэгурыІохэу илъэс 50 гъогум пытэу зэдытетхэу рэкІох. Ильэс 50-м ехьугъэ къыхьэу Іоф фэзышІэрэ кІэлэегъаджэу, методистэу, шІэныильэс 70-рэ зыщыхъугъэм тыгу къыддеГэу тыфэгушГо, псауныгъэ кІэхъухьагъэхэм янасып ылъэгъунэу, шІуагъэ къыхьэу джыри бэрэ

ШЭКІО Мир.

«НАСЫПЫР» насыпым икъежьапІ

Ціыфыр зыфэдэр, ишэн-зекіуакіэхэр нахь къэозыгъашіэрэр исэнэхьат, иіофшіакі. Пшъэрылъэу фашіыгъэм хэшіыкі фыриізу, ыгу етыгъэу зэшіуихы зыхъукіэ, щытхъур фаіоу зэхэпхыщт. Шэуджэн районым икіэлэціыкіу іыгъыпізу «Насыпым» икіэлэпіоу Михадэ Разиет илъэс 25-рэ хъугъэу іоф ешіэ.

Къоджэ еджапІэм ыуж Адыгэ къэралыгъо университетыр къыухыгъ. КІэлэегъэджэ сэнэхьатым зыкІи Іоф римышІагъэми, пІуныгъэ-гъэсэныгъэм пылъэу мэпсэушъ, щыІэныгъэм къыщыхихыгъэ гъогум рыкІэгъожырэп. ЯцІыкІугъом къыщегъэжьагъэу сабыйхэр шІум, дэхагъэм фепІух, гукІэгъу ахэлъэу егъасэх.

— Сабыеу згъасэхэрэм сшІогъэшІэгъонэу ренэу салъэпльэ, — eIo Разиет. — Ахэр гу-

бзыгъэх, дунаим щыхъурэ зэхъокІыныгъэхэм къакІзупчІзх, пшысэхэр ашІогъэшІэгъоных, орэд къэзыІо зышІоигъохэри ахэтых

Урысые Федерациемрэ Адыгэ Республикэмрэ гъэсэныгъэмрэ ыкІи шІэныгъэмрэкІэ яминистерствэхэм ящытхъу тхылъхэр Михадэ Разиет къыфагъэшъошагъэх. 2010-рэ илъэсым Адыгеим икІэлэпІухэу зэнэкъокъум хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыщыдэзыхыгъэмэ зэу ащыщ.

Непэ «Насыпым» щагъэсэрэ сабыйхэр илъэс заулэкІэ еджапІэм чІэхьащтых, щыІэныгъэм зыфагъэсэщт. Михадэ Разиет Щынджые щапІугъ, Шэуджэн районым щыныс. Ыгъэсэрэ сабыйхэр, ны-тыхэр къыфэразэхэшъ, иІофшІэн гушІуагъо хегъуатэ. «Насыпым» кІэлэцІыкІухэр нэІуасэ, ныбджэгъу щызэфэхъух. ЩыІэныгъэм насыпэу щагъотыщтым лъапсэ зыщыфашІырэр «Насыпыр» ары.

Бэгъашіэ, насыпышіо шъохъу, «Насыпым» щагъэсэрэ кізлэціыкіухэр!

ХЬАМЫРЗЭКЪО Ларис. Адыгэ къэралыгъо университетым щеджэ.

Сурэтым итхэр: кІэлэпІоу Михадэ Разиетрэ «Насыпым» щигъасэхэрэмрэ.

Редакцием къатхырэ письмэхэр

ИцІыфыгъэ сщыгъупшэщтэп

ГъашІэу цІыфым иІэр окІофэкІэ Іаджи ыушэтын фасу мэхэу. Дэгъу закІзу, дэхэ закІзу щыІэныгъэр зэхэлъэп. ТхьамыкІагъор, къиныр Тхьэм нахь макІэ ешІых, ау, гукъау нахь мышІэми, ахэр къытэбэкІых. Пстэуми анахь гукъаор гукІэгъоу, быслъымэныгъэу тижъыхэм ахэлъыгъэр зэрэщымыІэжыхэр, ахэр зэрэтшІокІодыгъэхэр ары. Сыда неущырэ мафэхэр зыфэдэштхэр, сыда ахэм къытфахьыштыр?

Адыгэхэм гущыІэжъ тиІ: «Былымыр осэпс, цІыфыпсэр ІэшІу». Тэрэз, былымыр къэкІони, кІожьыни ылъэкІыщт, ау мыкІодыжыштыр цІыфыгъэр ары, уасэ зиІэр цІыфыпсэр ары. ЦІыфышІур щымыІэжьыми, ащ ицІыфыгъэ, игукІэгъу егъашІэми кІодыщтхэп. Ахэм сязыгъэгупшысагъэр бэмышІэу нэІуасэ сызыфэхъугъэ бзылъфыгъэм изекТуакТ, ицІыфыгъ ары. Ащ фэдэ цІыфхэр нахьыбэхэмэ, щыІэныгъэри нахь дахэ, нахь гупсэф зэрэхъущтым щэч хэлъэп.

ЗыгъэпсэфыпІэ чІыпІэхэм, санаториехэм узыкІокІэ, лъэпкъ

зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэм уарехьылІэ, охътэ гъэнэфагъэм ахэм уахэтынэу мэхъу, яшэнзэхэтыкІи, уфай-уфэмыеми, ульэплъэ. Сэ зигугъу къэсшІы сшІоигъор Пятигорскэ дэт санаторием бэмышІэу сызэкІом нэІуасэ сызыфэхъугъэ, зы унэм къыздисыгъэ казах бзылъфыгъэу ицІыфыгъэкІэ ухэзыгъэлъыхъухьанэу щытыр ары. Волгоград къикІыгъэ зэшыпхъуитІур ары унэм къыздисынэу хъугъэхэр — Маденова Натальерэ Асерэ. (ГухэкІ нахь мышІэми, мыщ дэжьым авторым къы-Іорэп зэшыпхъуитІумэ язэу къызытегущы Гэрэр, ау арэп нахь шъхьаІэр, цІыфыгъэу къыдызэрахьагъэр ыгъэшІэгъуагъэу, щыси зыгорэхэм ар афэхъуным щыгугъэу мы тхыгъэр къыгъэхьыгъэшъ, къыхэтыутымэ нахышІоу тлъытагъэ. — Ped.).

хышпоу тагытагы. — *Рес.*). ЕгъашІэм сшІэщтыгым, бэшІагызу симылызгыугыу, лыэшэу кысфэзэщыгым фэдэу бзылыфыгыр кыспэгыкІыгы, мафэу мыш шызгыкІощтхэр гупсэфынхэу, яшІуагы кысыкІыну кысфэлызГуагы, анэгу ихыгызу зэшыпхыухэм нэГуасы

зыкъысфашІыгъ. Тыдэ тыкІуагъэми, нахьыжъым узэрэдэзекІон фэе шапхъэхэм ашІокІыгъзу, ахэр хъэтэпэмыхь ышІыгъэхэу зэ нэмы эми ащ еслъэгъулІагьэп. Процедурэхэр сшІынхэ зыхъукІэ ар къыздакІоти, кабинет пэпчъ сычІищэмэ, ынаІэ къыстетэу сыкъищэжьымэ, етІанэ ежь ышІынэу щытхэм афежьэзэ мафэхэр кІуагъэх. Ар тІэкІу къесымыгъэкІу зыхъукІэ, ащ ыІощтыгъ: «Сянэ скІыгъугъэмэ, сэ ыпэ зысшІыщтыгъэп. О унахыжъ, ар зыщызгъэгъупшэмэ, ашыгъум сыцІыфэп ныІа?!»

Мы бзылъфыгъэр мыадыгэми, цІыфыгъэу хэлъыр зэбгъэпшэн щыІэп, ащ фэдэу непэ узэрихьылІэштыр мэкІэ дэд. Тинахьыжъхэм цІыфыгъэмкІэ тиадыгэ лъэпкъ кІэхьан щымыІзу зэраІощтыгъэми а мафэхэм бэрэ сягупшысагъ. Ау чІэтэнэ тІэкІу-тІэкІоу цІыфыгъэри, адыгагъэри.

Санаторием тыкъыдэкІыжьы зэхъум, ащ къысиІуагъ: «Тызэ-пэчыжьэми, тызэщымыгъупшэ сшІоигъу». Ары, сэ сшъхьэкІэ ащ фэдэ цІыфыр зэрэсщымыгъупшэщтыр, шІукІэ сыгу къызэринэштыр гъэнэфагъэ. ЦІыфыгъэм хэти егъэдахэ, ар зезыхьэрэм илъэпкъи еІэты.

ХЬАБЭХЪУ Нэфсэт. ст. Джаджэ.

Сыдырэ чІыпІи тыщычанын фае

Тыркуем зичэзыу хэдзын-хэр къыщэблагъэх. Илъэсиплым зэ кІорэ парламент хэдзынхэр 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 12-м щыІэщтых. Ащ Хэсэшхом ипарламентарие нэбгырэ 550-рэ щыхадзыщт.

Политикэр цІыфыбэмэ яІоф зехьэгъэным, ахэм якъиныгъо-хэр зэшІохыгъэнхэм, цІыфхэр мамырэу, фэшІыгъэу щыгъэІэгъэнхэм афэгъэхьыгъэ Іофыгъоу зыщытыкІэ, адыгэхэри ащ тегъэпсыхьагъэхэу, фэхьазырхэу щытынхэ фае, ау тилъэпкъэгъухэр джырэкІэ ащ фэдэу щытхэп.

Тыркуем ис адыгэхэм япчъагьэ ельытыгьэу адыгэ парламентыр Хэсэшхом нэбгырэ 40-м ехьоу хэтын фэягьэмэ, ащ ызыныкьо фэдизи хъурэп.

Арэу зыкІэхъурэм ушъхьагъубэ иІэщтын. Дунаим ичІыпІабэми джащ фэд зэращыщытыр, ау Тыркуем политикэ щызепхьаным нахь егъэлыягъэу адыгагъэм, адыгэ шэн-хабзэм, адыгэ гупшысэм къямыкІурэ мыхьомышІэгъабэ къадэкІо. Тыркуем политикэ пчэгур щыуубытэу улъыкІотэным фэшІ, бэмэ шъхьащэ афэпшІын, къалъыпчъыхан зэрэфаем нэмыкІзу, емыкІу-гунахь зыщымыІон фэе охътаби

Іофым ылъапсэ тэрэзэу уеплъымэ, адыгэхэм цІыф зещакІэ амышІэу, политикэм щымыгъуазэхэу зэрэщымытхэр къыбгурыІощт. Шъыпкъэм уфаемэ, адыгэ Іоф зехьакІэр, адыгэ унэ-

шъо шІыкІэр политикэ закІэу зэхэлъ. Ащ ишэпхъакІэхэм адыгэхэм ятхыдэ ущаГукГэщт. Хэкум щыкІогъэ Урыс-Кавказ зэошхом ильэхьан тильэпкьэгъухэр льэпсэич ашІхи, ячІыгужъ къызырагъэкІыхэм, псэупІэкІэ аубытыгъэ чІынальэхэм ащыщэу Узун-яйлэ чІыпІэм адыгэхэм азыфагу къыщытэджыгъэ Іоф къиныгъохэр лІышъхьэхэм, политикэр къызфагъэфедэзэ, дэхэкІаеу зэшІуахыщтыгъэ, а Іофыгъохэр къэралыгъоми нагъэсыщтыгъэхэп, зэобанэ хэмыхьэхэу, зэкІэри ыгъэразэу акъылыгъэ екІолІакІэкІэ зэхафыщтыгъэ.

Ары политикэ тэрэзыр зэрэщытын фаери. Адыгэхэм егъашІэми яхэбзагъ лІитІу гъогу зэдытехьагъэмэ, зыр тхьаматэу агъэуцоу.

Тыркуем мэзитІу зытешІэкІэ щыкІощт парламент хэдзынхэм ахэлэжьэшт партиехэм якандидатхэр джырэблагъэ нафэ къэхъугъэхэшъ, ахэм адыгэ зырыз нахьыбэ зэрахэмытыр тильэпкъыкІэ лъэшэу гукъао мэхъу.

Арышъ, лъэпкъэу тыщыІэнэу тыфаемэ, Хэкужъыми, Тыркуеми, адыгэхэр зыщыпсэурэ нэмыкІ къэралыгъохэми яполитикэ щыІакІэ лъэ пытэкІэ тыхэмыуцонэу амал иІэп. ЩытыпІэм зедгъэкІузэ, политикэр дгъэІорышІэн фае, ащ нэмыкІ хэкІыпІи тиІэп.

ТЭГЪУЛАН Екъуб. Къайсэр къал, Тыркуер.

ТигумэкІхэр

Унэ теплъэхъукІынэу

Зы мафау зы мазау

Зы мафэу, зы мазэу щымытэу, ащ сыдигъуи уна!э тетын, лъэшэу уфэсакъын фае. Зыфас!орэр къытэш!эк!ыгъэ ч!ыопсым икъэбзэныгъ. Ууш!оиныр хэк!ыр пшыпыжьыным бэк!э нахь псынк!.

Ау хэти зэресагъ: зыр къыримыдзахэу зэужъонтхэк ІымэзыхэпІэстхъэжьызэ рэкІо чылэ урамым, адрэм имыщыкІэгъэ хьат-къуртыр зыщыІукІэрэм щычІедзы, ящэнэрэм тутын стафэр къэгъэгъэшІагъэм хедзэ, адрэхэм зыдэуцугъэхэр, зыдэтІысыгьэхэр хэкужъ ашІых. Сыда пшІэщтыр?! Джары япІуныгъэ, ягъэсэныгъэ, якультурэ. Хьау, еджэгъэ-емыджагъэм сэ мы Іэпэдэлэл Іофыр фэсхьырэп, ащ къыхэзгъэщырэр хэти кІоцІылъым фэдиз дэгъуи, Іайи къызэрэхэкІыжьырэр ары. КІэкІзу къэпІон хъумэ, хэти зэресагъ, хэти зэрэзыфигъэгъужь.

Тхыгъэхэм ямыджэхэми, тхьапшырэ телевизорымкІэ къаІоу зэхахыра пластикэм хэшІыкІыгъэ пкъыгъохэм — лагъи, цаци, джэмышхи, бэшэрэби, нэмыкІи чІым хэмыткІухьэхэу, хэмышъухьэхэу илъэсишъэ заулэкІи зэрарышхо къызэрахырэр? Ау цІыфхэр ежь-ежырэу зэгоожых, зэпыижых. ТхьамыкІагъор экологием фэсакъырэ зырызхэми ашІэрэр къыхэмыщэу пкІэнчъэ зэрэхъурэр ары.

Шэмбэт шІыхьафхэу загьорэ тикъалэу Мыекъуапэ щызэхащэхэрэм макІзу тІэкІу шІоир ащызэІуагъэкІоты... «МакІзу тІэкІу»

сэІо, гу лъышъотэба? Ар сэзыгьаІорэр къэлэ гупчэ паркымрэ ащ ихьанэ-гъунэхэмрэ ашъхьэдэкІзу, блифэу, гухэкІми, зэкІэ Мыекъуапэ бгъуиплІымкІи шІойкіз къздзыхьагъз зэрэхъурэр ары. Ащ зи къзугупшысыгъз хэлъэп, зышІошъ мыхъурэм зы машинэ итІысхьагъукІз хъурэ шъыпкъэм ышъхьэкІз, ынитІукІз зыщигъэгъозэн ылъэкІыщт.

Тикъушъхьэхэр, тимэзхэр, гъэхъунэхэр, псы Гушъохэр ежьежьырэу цІыфхэм зэхаутыхьэх, нэмык къэГуакГэ ащ къыфэгъотыгъуай.

Ары. Зыщыбгъэпсэфынкіэ хъопсагьоу чіыпіабэ тиі — благъи, чыжьи. Ау уздэщысыгъэр хьэхэмышхыкіыжь умышіыба — уціыфыба?! Зэплъэкіыжь зигъаіэба! Ау къапытэкъугъэр, чіатэкъугъэр къабзэу зэкіаугъоежьыныр нахьыбэм, ини ціыкіуи, яіум-пэм, яджагъу.

ЧІьопсым икъэбзэныгъэ зэтегьэуцожьыгъэнымкІэ (тыпсаунэу тыфаемэ), хэкІыпІэ закъоу щыІэр ащкІэ пшъэдэкІыжь зыхьырэ къулыкъу гъэнэфагъэхэр ренэу алъыплъэнхэр, ягъэпсыкІэ бгъунджыкІэ, къытэшІэкІыгъэ дунэе дахэр зэраушІоирэмкІэ кІэлъэшъухэр агъэпщынэнхэр ары. Ащ фэдэ амал-хэкІыпІэ щыІэу сеплъы.

ТазырымкІэ шъхьас афэмышІэу «уяон фае».

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

是 學

Зэхэзыщагъэхэр:

Тишэн-хабзэхэмкІэ

Къашъом и Дунэе мафэ илъэс къэс тиреспубликэ игъэк отыгъэу щыхагъзунэфык ы. Ар къыдэтлъыти, Адыгеим и Къэралыгъо Академическэ ансамблэу «Налмэсым» ихудожественнэ пащэу, Урысые Федерацием изаслуженнэ артистэу,

Федерацием изаслуженнэ артистэу,
Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу Къулэ Мыхьамэт мэфэкlым ехъулlэу гущыlэгъу тыфэхъугъ.

— Мэлылъфэгъум и 27-м «Налмэсымрэ» Темыр Осетием — Аланием иансамблэу «Аланымрэ» зэгъусэхэу Мыекъуапэ мэфэкі концерт къызэрэщатыщтым тыщыгъуаз. Ащ дакіоу Іофшіагъэу шъуиірр гъэзетеджэмэ къафэтіотэным фэші къэбарыкіэмэ уакъытегущыіэ тшіоигъу.

— «Налмэсым» иІофшІагъэрэ льэхьаным диштэу пшъэрыльэу зыфишІыжьыгъэхэмрэ афэгъэхьыгъэ рекламнэ тхылъхэр, дискхэр къыдэдгъэкІыгъэх. СыхьатитІум къыкіоці кіорэ концертыр зытетхэгъэ дискыр искусствэм пылъхэм ашІогъэшІэгъоныщтэу тэльытэ. Адыгэ Республикэм и Правительствэ ащ пае льэшэу тыфэраз — мылькоу пэІухьащтыр къытфигъотыгъ. Зэхэщэн Іофхэр зыгъэцэ-

хъущтых. Тызыпылъ рекламэм ащкІз ишІуагъэ къэкІощт.

— Мыгъэ «Налмэсыр» зызэхащагъэр илъэс 75-рэ мэхъу. Ащ фэгъэ-хьыгъэ концертыр шъхьафэу жъугъэхьазырыщта?

— Ансамблэм лъапсэ фэзышыгъэхэм, артистэу хэтыгъэмэ аціэ къетіощт, яшіушіагъэ хэдгъэунэфыкіыщт. «Налмэсыр» непэльызыгъэкіуатэрэмэ ящытхьуи тіотэщт. Юбилей концертым хэушъхьафыкіыгъэу Іоф дэтшіэщт.

— НахьыпэкІэ «Налмэсым» къышІыщтыгъэ пэсэрэ къашъомэ ащыщхэр юбилей зэхахьэм хэжъугъэхьащтха?

— Джыри ар дгъэунэфыгъэгоп. Къашъомэ къахэхыгъэ пычыгъохэр юбилей концертым къыщытшІынхэу гухэлъхэр тиІэх.

такъыхэщы

— Ащ тытегущы

Напраментации

— Ащ тытегущы

Јэныр жы

Напраментации

Напраментации<br/

— Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхьы- гъэу пчыхьэзэхахьэхэр шъуи!эщтха?

— Типшъэрылъ шъхьа1эмэ ащыщ Іофыгъом укъыкІэупчІагъ. Краснодар краим, Темыр Кавказым иреспубликэхэм тащыІэщт. «Налмэсыр» цІэрыІо хъугъэшъ, шъолъырхэм арагъэблагъэ.

КІэм сыда лъызыгъэхъурэр?

— Дунаим «Налмэсыр» щыціэрыіоми, иіофшіэн зэхъокіыныгъэхэр фишіынхэ фаеу зылъытэрэмэ сащыщ. Кізу бгъзуцу пшіоигъо къашъоу «Налмэсым» купкі къезытын зылъэкіыщтым уегупшысэу уахътэ къыокіуба?

— Творческэ цІыф пэпчъ гухэлъ хэхыгъэхэр иІэх. «Налмэсым» пае къашъохэр згъэуцухэ зэрэсшІоигъор зэп къызэрэосІуагъэр. Къызыхэпхын тиІ, ащ сыкъыпкъырыкІызэ, бэшІагъэу сызылъыхъурэ къашъор згъэхьазырынэу сыфай.

— Кавказ къашъохэр зэфэдэхэу, зы ансамблэм узеплъыкіэ, ятіонэрэр ащ зэрэтекіырэр къыхэгъэщыгъуаеу зылъытэрэмэ уаіокіэба?

— Ансамблэ пэпчъ репертуар хэхыгъэ иІ. «Налмэсыр» имэкъамэкІи, икъашъохэмкІи кавказ ансамблэхэм къахэщы. Адыгэ шъуашэр Кавказ шъолъырым ис лъэпкъмэ зыщалъагъ, ІэкІыб хэгъэгумэ шІукІэ ащашІэ. Тилъэпкъ искусствэ идэхагъэ къызэрэдгъэлъэгъощт шІыкІэм тылъэхъу.

— Тимэкъамэхэр, къашъомэ ащыщхэр тимылъэпкъэгъумэ агъэфедэхэу къыхэкlа?

— Ежьхэм яеу аlозэ агъэфедэхэу тырехьылlэ. Искусствэр куоу зымышlэрэ цlыфым грузин къашъомрэ адыгэ къашъомрэ зэхигъэкlокlэщтых. Тилъэпкъ искусствэ дунаим щядгъэшlэным пае нахыбэрэ тахэхьан фае. «Зэфакlор», адыгэ шъуашэр тэ зэрэтиехэр къамыlохэу нэмыкl лъэпкъмэ зэрагъэфедэхэрэр тэльэгъу.

«Абхъаз къашъор» «Налмэсым» къышІы зыхъукІэ...

— Абхъазмэ къашъор зэряер къэтэІо. Абхъазхэр тильэпкьэгъух, типрограммэ къекІу. Тызэфэсакъын, тызэльыплъэжьын фаеу тэльытэ.

— Концерт зэхэтхэр къэшъутынхэр къина?

— Чэчэнхэм, Темыр Осетием, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Адыгеим яансамблэхэр зэгъусэхэу мыгъэ концертхэр къатыгъэх. Тызэнэкъо-къузэ нахъ дэгъур къыхэдгъэщынэу арэп ащ фэдэ концертхэр зыкызэхатщэхэрэр. Тишэн-хабзэхэр тикъашъохэмк1э къэтэ1уатэх, тизэпхыныгъэхэр тэгъэпытэх. Мамырэу тызэрэзэдэпсэурэр тиконцертхэмк1э къэтэгъэльагъо.

— «Кабардинкэмрэ» «Налмэсымрэ» нахь зэпэблагъэхэба?

— Адыгэ ансамблэхэр къашъохэ зыхъукІэ, цІыфмэ зэрагъэпшэнхэу амал яоты. КъашъохэмкІэ купхэм япащэхэр зэфэшъхьафых. Арышъ, программэу яІэри зэтекІы. Зэлъэпкъэгъумэ яансамблэхэм ялъэпкъ культурэ къагъэлъагъо зыхъукІэ, зэфэдэу ахэлъыри, зэрэзэтекІыхэрэри цІыфмэ алъэгъу.

— Къашъом и Дунэе мафэ сыда къепіуаліэ пшіоигъор?

— Ар мэфэкI шІагъу, тигуапэу тыхэлэжьэщт.

— Мыхьамэт, мэлылъфэгъум и 25-м адыгэ быракъым и Мафэ хагъэунэфыкізу фежьагъэх. Дэгъуба адыгэ шъуашэм и Мафи дгъэмэфэкізу едгъажьэмэ?

— МэфэкІ лые хъурэп. Адыгэ шъуашэ уиунагъо щыуиІэн фае. Лъэпкъ шъуашэм урыгушхозэ мэфэкІым ухэлэжьэныр сыгукІэ къэсэштэ. «Налмэсым» зэрэщыгугъыхэрэр къыдэтльытэзэ, а мафэр дгъэмэфэкІыщт, тилъэпкъ ищытхъу дунаим щядгъэІощт.

— Къашъом и Дунэе мафэ фэгъэхьыгъэ пчыхьэзэхахьэр мэлылъфэгъум и 27-м дэгъоу рекlокlынэу шъуфэтэlo.

Тхьауегъэпсэу.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур.Кре-

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр АУЛЪЭ

РУСЛЪАН

Редакциер зыдэщыГэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкІэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкІыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкІэ зэтемыфэн ылъэкІыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи къэ-ЗЫТХЫГЪЭХЭМ аІэкІэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр,

> Пчъагъэр 4280 Индексхэр 52161 52162 Зак. 1219

268

Хэутыным узщык1этхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 Зыщык1этхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

кІагъэмэ, артистэу хэлэжьагъэмэ «тхьашъуегъэпсэу» гъэзетымкІи ясэІожьы.

Клипыр тырахы зэхьум хэлэжьэгъэхэ актерхэу Зыхьэ Заурбый, Хьакъуй Аслъан, Хьэпэе Арамбый ихьакІэш, кІэлэцІыкІу ансамблэу «Мыекъуапэ инэфылъэхэр», шыухэр зыгъэхьазырыгъэ КъумпІыл Тимур, къушъхьэм тыдэкІоеным фэшІ ошІэ-дэмышІэу къэхъурэ тхьамыкІагьохэр дэгъэзыжыыгъэнхэм пылъ къулыкъушІэхэу ІэпыІэгъу къытфэхъугъэхэр, композиторэу Гъот Аслъан, нэмыкІхэри къыхэзгъэщыхэ сшІоигъу.

— Дискэу, клипэу зигугъу къэпшіыхэрэмкіэ сыда ціыфмэ яшъуіонэу шъузыфаер?

— Адыгэ искусствэм итарихь, дунаим тет лъэпкъмэ тащыщэу тызрэпсэурэр, тикультурэк закъыхэщын зэрэтлъэк зырэр, тишэн-хабзэхэр ныбжьык зэрэфаер, тиджэныкъо маш тык зэрэфаер, тиджэныкъо маш тык зэрэфаер, типрограм-хэр къызэрэт зэрэр, типрограм-мэ купк фэхъурэ къашъохэр к закых закых

— Адыгэмэ ямызакъоу, нэмыкі лъэпкъхэм, хэгъэгумэ «Налмэсыр» нахьышоу зэряжъугъэшіэщтым шъупылъ.

— Ары. Дунаим нахь дэгъоу тыщаш зыхъук і э, тызыдэк і ощт ч Іып І эхэр нахь ушъом бгъугъэ

— Непэ «Налмэсыр» гъогу тэрэз тетэу олъыта? «Адыгэ къашъохэр егъэкіодых» зыфэпіощтыр къышъуаюкіэу зэхэшъоха?

— Щыкlагъэ тимыlэу сlорэп, ау тапэкlэ тыпльэзэ мафэ къэс loф зэрэтшlэрэр, тильэпкъ искусствэ дунэе шапхъэмэ адиштэным тызэрэпылъыр къыхэзгъэщынэу сыфай.

— Шъуиконцертмэ Краснодар, Кощхьаблэ, Адыгэкъалэ, Мыекъуапэ, нэмыкіхэм тащеплъыгъ, пкіэнчъэу Іэгу тыкъышъуфытеорэп ныіа?

— Зыр къытщэтхъу, ятІонэрэм тыкъеубы, ящэнэрэми ыІощтыр егъоты. Лъэпкъ къашъохэр къэтыухъумэхэу зылъытэрэмэ адезгъаштэ сшіоигъу. Хэт сыд къытиІокіыгъэми, «мораль» зыфэпіощтыр тиіэн фаеу тэлъытэ. Ащ епхыгъэу тисэнэхьат екіоліакізу фэтшіыщтым, тилъэпкъ, тиреспубликэ зэрэдгъэдэхэщтхэм тягупшысэ.

— КІзу жъугъзуцущт къашъомэ ацІэ къепІоным уфэхьазыра?

— Къашъохэр дгъэуцущтых, ау джырэ уахътэ татегущыІэныр жьы-Іоу къысщэхъу.

— Мыхьамэт, илъэс 50 мыгъэ узэрэхъущтыр уиюфшіэгъумэ къыса-